

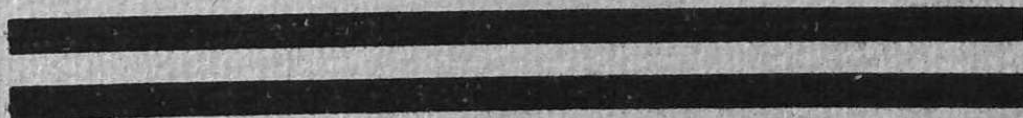
**FEIZ
HA
BREIZ**

GENVER 1925

**Hor ger-ni eo : Katolik ha breizad bopred.
Ha ni a fell d'eomp a-grenn o defe
an holl gatoliked pep frankiz e Frans
hag ar Vretoned pep frankiz e Breiz.**

LIBRAIRIE LE GOAZIOU

—: QUIMPER —:

LEOR NEVES

an Oferen hag ar Gousperou

E LATIN HAG E BREZONEG

Gret gant an Aotrou UGUEN, Chaloni a Enor, Rener Kloerdi-Bihan Pont-Kroas

NOUVEAU PAROISSIEN LATIN-BRETON

de plus de 900 pages mesurant 150 sur 85

Le plus complet et le seul absolument à jour

Le « LEOR NEVES » a été tiré sur deux papiers différents qu'on peut se procurer en plusieurs reliures.

	ÉDITIONS	
	sur papier fort Epais. 34 =/m	sur papier fin Epais. 20 =/m
Reliure 62 Percaline, coins arrondis, tranche rouge.....	9 f. » »	12 f. » »
Reliure 63 tranche dorée.....	11 f. » »	15 f. » »
Reliure 66 tranche dorée sur rouge et ornement doré.....	11 f. 50	16 f. » »

Il existe aussi des reliures de luxe (23 et 30 fr.), pour cadeaux de première communion et de mariage.

Pour recevoir par poste le « LEOR NEVES », il suffit d'envoyer un mandat-poste à M. LE GOAZIOU, libraire à Quimper, en ajoutant au prix de l'édition choisie le montant du port, 0 fr. 90.

Ti koz L'OLLIEROU

L'HOSTIS & JORDE

SUCESSEURS

18, 27, Rue Louis-Pasteur

—: BREST —:

R. c. 1442

Pa ho pezo eun dra bennak da brena, dalc'hit sonj eo en hon ti e kavoc'h ato ar muia da joaz hag an dessiniou nevesa e mouchoerou ha tavancherou brodet.

Seiz, mezer, ha danvez a bep seurt.

Dioc'h ar galite an ti-man a werz gwelloc'h-marc'had eget neus forz pehini all.

Eun eskompt a ugent real dre gant a vez roet e marc'hadourez ha dek dre gant d'ar familhou niverus.

Atelier de Carrosserie Mécanique
Sellerie & Peinture

R. c. Brest 2529

MAISON

Frédéric Laurent

28, 25, 27, rue de La Tour d'Auvergne - LANDERNEAU

MME VVE LAURENT

successeur

Spécialité de Voitures
légères caoutchoutées

Road-Carts et Trotteuses

Charrettes anglaises
Gardens

ROUES CAOUTCHOUTÉES
tous systèmes

Goulennit,... ha goulennit start

ar Bock Lambé

ROUE AR BOCKOU

ar iac'husa eus an holl evachou
hag ar muia gourc'hemennet.

AU TIGRE ROYAL

FOURRURES et PELLETERIES

37 — Rue de Siam — 37

- BREST - R. C. 38

Grand choix de Fourrures
de toutes provenances

TRANSFORMATIONS

:: REPARATIONS ::

— PRIX MODÉRÉS —

Prena a reer es-kreiz, krec'hin lern,
kaerelled-vas, gozed, lapined,
pudasked, hag all... ;
ha paet e vezont prizioù mat.

Breiziz, lennit :

La Langue Bretonne en 40
leçons par F. Vallée, 6e édi-
tion, imprimerie Saint-Guil-
laume, Saint-Brieuc, et chez
tous les libraires de la Bre-
tagne.

Prix, franco... 3,50

Notennoù diwar-benn Istor
ha Sevenadur ar Gelted
koz (Notes sur l'Histoire et
la Civilisation celtique) par
Meven Mordiern et Ab-
herve : 7 volumes avec lexi-
ques, notes, cartes, etc. Chez
R. Le Roux, Saint-Hélory,
Pordic, (Côtes-du-Nord).

Prix, franco... 2,15

Marc'hekadenn Atepomaros
tennet eus Sketla Segob-
rani, chez R. Le Roux, Por-
dic.

Prix, franco... 1 fr.

= GRAINES DE SEMENCE =

Téléph. 32 Landerneau
C. C. postal Nantes 3187

F. HILY

Télégr. Hily-Landerneau
R. C. Brest 1377

16, Quai de Leon — 1 et 3, rue du Commerce

LANDERNEAU

GUIPAVAS

PLOUGASTEL-DAOULAS

Concessionnaire de la marque ci-contre

Exigez-la sur toutes graines
vendues en paquets et prin-
cipalement] sur betterave,
carotte blanche, rouge,
jaune, Rutabaga, etc, etc.

AU SEMEUR

Marque Déposée

Klenved ar c'henou hag an dent

L. JÉZÉQUEL

Chirurgien-Dentiste

Diplomet eus Skol-Vedislonez Paris

A denn an dent hep poan, hag a laka dent war aour,
ha caoutchouc, hervez ar skouerioù diveza

An appareillou a vez gwarantiset

RESEO A RA :

Beb Lun, e **LESNEVEN**, Hôtel Leroux, eus a 10 h. da 4 h.

Beb Sadorn, e **BRASPARTS**, ti Kerguelen, eus a 8 h. da 11 h.

— e **LOPERHET**, euz a 11 da 12 h.

— er **FAOU**, euz a 2 h. da 5 h.

Beb Sul ha beb Iaoù, **AR ROCH**, epad an dervez.

An Aotrou Jézéquel a gomz brezoneg.

Téléph. Brest 0-16
La Roche 7

GRAINES

Potagères, Fourragères & de Fleurs

A. HUON

L. AUDREN

Successeur

13, Rue de Siam, 13

BREST

Adresse Télégraphique : AUDREN-GRAINES-BREST

TÉLÉPHONE 5-35 R. C. 49

ARTICLES DE PÊCHE

ET

CORDAGES

AR MEUBL

ar re vraoa,
ar re grenva,
hag ar re gwella marc'had,
a vez kavet e ti

VICAIRE-LÉVEC

Marc'hadour meubl

105, rue Jean-Jaurès

(ar ru Paris gwechall) **BREST**

Diouallit mat : n° 103 a lavaran, ha neket eun
ti all eo ! R. C. 6975

Meubl acajou, kraon, ha dero
eus a bep seurt.

Stal vras evit ar meubl e giz Breiz

Gweleou houarn ha kouevr

Gloan, matarasennou, pluv, pal-
lennou, sklennou, etc.

Meubl kerez, gwarnisset, great a-ratoz
evit an dud diwar ar meaz.

Ulinucine Moreul

Eul louzou anavezet-kaer dre ar vro, hep beza implijet awalc'h c'hoaz evit ar vad a ra ! an **ULINUCINE MOREUL**, an hini eo.

Petra eo 'ta an **Ulinucine**-se ker brudet ? An **Ulinucine** a zo eul louzou graet gant *iode* ha *phosphates*. An iode a zo evit yac'haat ar goad, evit ober goad nevez ; ar phosphates a zo evit krenvaat.

Gouvezet e deus an Doktor MOREUL kavout ha meska daou danvez nerzus meurbet ; an « iod » hag ar « fosfor » da ober eul louzaouen dispar evit parea ar glanvourien hep dale.

An **Ulinucine** e c'heller ober ganti mat-tre, e lec'h an eol-moru, ar sirop portal, ar sirop « raifort iodé » ha « iodé ferré » ;

An holl louzeier gwechall-se, a zo eiz pe zek kwech sem-ploc'h eget an **Ulinucine**. Houman a gaver enni pemp santigram « iode organique » dre loiad souben hag er re-all ne gaver tamm ebet, pe ken nebeut a tra, hag en unan nemet daou zantigram.

Peseurt klenvejou a vez pareet gant an **Ulinucine** ? Da genta, an doken. — An *doken* zo hano holl klenvejou ar vugaligou, sempladurez, liou fall, kresk re vuhan, gverbl er c'houzoug, ha divezatoc'h klenvejou an eskern, an droug skevent, an izili kamm.

Ha ma 'z eo an **Ulinucine** eul louzou hep e bar evit ar vugale, kerkoulz all eo evit ar plac'h yaouank oc'h ober he c'hresk hag ar vaouez arru an oad a zaou-ugent bloaz. Diouall a ra ivez diouz ar berr-alan, al langis, ar boan-bouzellou, hag an droug-dargreiz.

Ar SIROP CELTIQUE

Klanvourien dalc'het gant ar paz, kemerit **SIROP CELTIQUE** an **AOTROU MOREUL**, apotiker bras e Landerne.

Eleveurs,

N'employez que les produits vétérinaires du Docteur MOREUL, qui sont les plus efficaces, les plus estimés et les plus connus.

Kenta bloavez ha tri ugent

N° 1

Miz Genver 1925.

Feiz ha Breiz

HA KROAZ AR VRETONEG

KELAOUENN VIZIEK GANT SKEUDENNOU

Relijion — Istor Breiz — Marvailhou — Gwerziou
ha Soniou — Buhez ar Vro

RÉDACTION

J.-M. PERROT, Plouguerneau (F***) | Y. LE MOAL, Coadout, p' Guingamp

ADMINISTRATION
du **FEIZ HA BREIZ** :
FR. GEORGELIN,
Brest — 4, rue du Château — Brest
c/c 44-40 RENNES

ADMINISTRATION
du *Bleun-Brug* et de l'*Emgleo Sant Ildut*
Yv. DREZEN,
Brest — 4, rue du Château — Brest
c/c 3041 RENNES

ABONNEMENTS INDIVIDUELS
« FEIZ HA BREIZ » et « KORN-BOUD »
Bretagne 8 f. l'an
France 9 f. l'an
Etranger 10 f. l'an
Abonnements collectifs
Feiz ha Breiz (seu)
(à partir de 5 exempl.) . . . 5 f. l'an

PUBLICITE

Toutes les insertions sont faites
à l'année

Une page entière 300 fr.
Une demi-page 175 fr.
Un quart de page 100 fr.

TAOLENN AR MIZ. — Petra c'houlenn ar Gatoliked. — Endro da eteo Nedeleg, BREIZADIG. — Pedervet kenstrivadeg ar C'hardinal Dubourg, J.-B. MARTIN. — Buhez Jenovefa a Vraban. — Tro Vreiz, G. P. — Divinadennoù.

Bloavez laouen d'ar Vretoned
Ha peoc'h d'an holl dud vad er bed!

SULIOU HA GOUELIOU MIZ GENVER

- 1 a viz Genver. — Eizvedez Nedeleg H. Z. p. 225.
- 4 a viz Genver. — Eizvedez an Innosanted santel. Gouel hano santel Jezuz, p. 229.
- 11 a viz Genver. — Gouel ar Rouanez, p. 233.
- 18 a viz Genver. — Eil sul goude ar Rouanez, p. 239.
- 25 a viz Genver. — Trede sul goude ar Rouanez, p. 244.

Petra c'houlenn ar Gatoliked

Prezegenn graet da wazed Eskopti Kemper ha Leon, e Kemper hag e Folgoad, d'ar 7 ha d'an 8 a viz Kerzu diveza, gant an A. MADEC, person Goulc'hen.

AOTROU 'N ESKOB,

Teurvezet eo ganeoc'h, Breizad evel ma 'z omp holl a ouenn, a galon hag a spered, e savje ar Brezoneg e vouez evit difenn aman gwirioù kristen hor Breiz. M'am eus aon, evit gwir, e ve gwall zister an difennour oc'h eus dibabet, da vihana, eur wech muioc'h, e roit da yez hon tud koz — a jomo hon hini! — skoazell eur garantez hag a laouennaio kalon an holl Vretoned.

AOTRONEZ BELEIEN HA KANNADED,
VA C'HENVROÏZ KER,

Morse, m'oar vad, abaoe amzerioù euzus an Dispac'h bras, ene kristen hor Bro ne dridas gant eur fizians ken nerzus ha ne grenas gant eun imor ker santel...

Piou ez omp-ni, da genta, ha perak eus an arvor hag ar gorre, omp-ni diredet aman a vilierou? (1).

Ni 'zo katoliked, mibien eun Ilis hag he deuz gwir da veva etouez ar boblou, ganet ma 'z eo eus kalon ha gwad eun Doue, harpet ma 'z eo war asant an ugent miliard a gristenien a vevas dindan he c'hazel, war asant an tri c'hant milion a gristenien a zo beo dindan he galloud.

Ni zo katoliked, mibien eun Ilis hag he deuz bet digant he C'hrouer-Doue urz ha gwir da brezeg d'an holl hag e pep lec'h an Aviel, netra nemed an Aviel, met an Aviel penn da benn gant e guzulioù hag e c'hourc'hemennou.

Ni zo katoliked, mibien eun Ilis hag a lavar deomp: menna rit, en eur viret ar gourc'hemennou-se, ober ho silvidigez etouez tud ar bed? Ho kwir eo. Fellout a ra deoc'h en em rei d'ar Mestr korf hag ene, seveni ar c'huzulioù a baourentez, a zoujans hag a furnez en deus kiniget d'e wella diskibien, kazelia ho sempladurez dindan reolenn eus gouent? Ho kwir eo a berz Doue. Ar bed en deus ezom eus ho skorioù, ho labour hag ho pedennou ha me, ho Mamm, a ro deoc'h gant va c'houeka bennoz, skoazell va galloud.

An Ilis, evit trouc'ha berr, he deuz, a youl Doue, gwir da veva, gwir da gelenn, gwir da zével breuriezou hag

(1) 20.000 den a c'helle beza e Kemper hag 50.000. da neubeuta, e Folgoat; eun uhel-gomzerez a gase sklér mouez ar prezegez beteg ar selaouer pella dioutan.

eus ar gwirioù-ze, ni, he mibien, hon eus hon lod dre ma n'int bet roet dezi nemed evit gloar Doue ha silvidigez ar boblou.

Bugale d'an Ilis, ni 'zo, war eun dro, sitoyned a Vro-C'hall. Daou c'halloud evit ar memez sujidi: ha ne zavo ket a enebiez etrezo? N'eo ket dleet p'e gwir, an eil hag egile, e tiskennont euz ar memez Doue evel diou waz eus ar memez eienenn; p'e gwir c'hoaz, da bep unan, Doue en deus roudennet e dachenn: d'ar Vro mad ar c'horfou, eurusted ar bed-man, — d'an Iliz, mad an eneoù, eurusted ar bed all; p'e gwir, en divez, ar memez koustians, renerez ar c'hristen hag ar sitoyn, a zo gourc'hemennet dezi rei da Zoue ar pez a zo dezan ha d'ar Vro ar pez a zere outi.

Bezomp dinec'h eta! Ar groaz hag an drapo n'int ket enebourien; breur ha c'hoar int hag unanet e tleont beza e kalon ar broad kristen evel m'o gwelomp unanet a uz d'hon aoterioù.

**

Hogen, sitoyned katolik, petra glaskomp ha perak emañ hon arme war zao?

Ni a c'hoanta eun dra hepken: ar peoc'h, eur peoc'h hag a ziuouanfe eus lealded eun emgleo etre ar Vro hag an Ilis, eur peoc'h ha ne hell bleunia nemet dindan heol tomm ar Frankiz.

Oh! klevet a reomp, bep sul, en e brezegennou lik, hor c'henta ministr, e zourn war boull e galon hag e zaoulagad warzu an oabl, oc'h embann: « Me 'zo, emezan, eun hader a beoc'h, a garantez ». Eun hader? Ma chomfe ar c'houer da brezeg war gleuz e bark, ne welje ket druz an eost war e ero! Met selaouit an danevell: d'eur c'hilhog kludet war skourr eur vezenn, eul louarn ijinek, ganet e Treger, m'oar vat, a lavare, flour e vouez: « diskenn, breur, grêt eo ar peoc'h etre tud hor gouenn; diskenn-ta dillo ma roïn did pok ar garantez! » Neuze ar c'hilhog, eul leoniad: « Ah! te zo ivez eus lignez ar yer? Diskouez da viou, kamalad! »

Brema, aotrou ministr, an dud a ya buan da goz: ar brezel en deus tennet meur a vlevenn diwar o fenn, pa n'en deus ket sanket meur a damm ploumm en o danvez. — « Peoc'h ha breudeuriezh » a ganit-hu? Ni a zell ouz hoc'h oberioù. Hag hoc'h oberioù a zo milliget.

Epad ar c'hantvejou tremenet, an Ilis a zo bet, dre emgleo, unanet gant Bro-C'hall, evel ma 'z eo unanet hirio gant meur a Stad eus an Europ hag eus ar bed, evel ma chom unanet c'hoaz gant eur rann-vro eus ar Frans, an Alzas-Lorren, hervez m'hen anzao eul lezenn douget d'ar 17 a vis here 1919.

Met petra glask hor ministr « hader a beoc'h »? Teurel

war dal an Alzas yeo mezus al lezennou dizoue; he flega, dre nerz, dindan lezenn falkr an Disparti, hadenn a gasoni, benveg a laeronsi hag a zisantr; astenn kraban ar framasoned war ilizou, eskobtiou, presbytaliou, kloerdiou bras ha bihan an Alzas; tenna digant o beleien an tammig paë dleet dezo hervez lezenn an Emgleo, ha bet miret dezo gant an Allemagn he unan; torfed esthammus: diframma digant an Anaon ar pez a c'horrenjont evit kaout pedennou ar re veo; teurel arc'herien ha soudarded war an ilizou evit ober ivantor o madou; gwasoc'h: dibezia, daouhanteri koustians hor c'henvrois evit sounna, evit sevel, mar gellont, ar sitoyan a eneb ar c'hristen hag a eneb an Ilis... Labour vrao, n'eo ket 'ta a bers eun « hader a beoc'h », labour eeun a-berz eur ministr hag a zo en e garg seveni ar promesaou solanel, ar promesaou nerzus a zoujans roet ken lies d'an Alzas gant Joffre, Pétain, Mangin ha Gouraud, gant Clémenceau, Poincaré ha Millerand, gant ar Frans, en eur ger!

M'her goulenn diganeoc'h, soudarded ar Viktor, pa gerzemp euz an eil tachen d'eben, dreist korfou maro eur milion hanter eus hor c'hamaladed, warzu menezioù glaz ar Vosj, ha bet e oa evit sanko, gant broud hor baionnetez, al « lezennou laik » e kalon an Alzas?

Bretouned, evel ma lavare ker brao an aotrou Tremintin, hor Breiz hag an Alzas a zo « diou askell ar Frans », — diou askell hag a denn o nerz eus a he lec'h ma n'eo ket eus ar Feiz chomet birvidik en diou vro, euz o yez koz bepred komzet, o giziou bepred miret, eus o frankizioù karet muioc'h eged ar vuhez: Mat! da vis eost diveza, kannad an Alzas a deus da Roazon evit kemen d'ar Vretoned: « Breudeur, Feiz ha frankizioù an Alzas a zo en arvar; n'eur labourat evidomp e labourot evidoc'h: ha sevel a reot evit hor skoazella?

Warc'hoas, kalon an Alzas a drido pa glevo respont ar Vretoned...

**

Torret (1) eo bet am Emgleo etre an Ilis hag ar Frans, ha breman, war gein an Alzas, e venner bruzuna an tamm diveza chomet en e bez.

Da vihana, antronoz ar brezel, Bro-C'hall he doa lakaet he dourn e dourn hon tad santel ar Pab. An daou c'halloud o doa troket o c'hannaded evit rei d'ar Gatoliked, gwella servicherien ar Vro, eun testeni a zoujans hag a anaoudegez vat, evit rei d'an Ilis e Frans eur reiz, eur stumm-beva diouz he doare. Gwir eo. Met ne fazian

(1) Al lodenn ma euz prezegenn an aot. Madec n'eo bet displeget nag e Kempel nag e Folgoad, dre m'en doa an aot. Fortin diskouezet en e raok pegen talvoudus eo miret an emgleo etre an Iliz hag ar Frans.

ket o lavaret: ma 'z eus diouanet eur vad eus darempred an daou gannad, eo, dreist holl, mad ar Frans.

Pa vennas hor Bro, goude ar viktor, sevel war dron Strasbourg ha Metz daou eskob gall e lec'h an daou eskob allemand, penaos he dije gelllet hen ober ma n'he dije ket kaset eur c'hannad — an aotrou kardinal Amette — da ginnig he goulenn da Vestr an Eskibien?

— Mad ar Frans? ya, hep mar ebed. Du-hont, e bro ar zao-heol, hano ar Frans a zo meulet gant ar boblou kristen, sujidi an Ilis. Er Frans eo bet fiziet ar gefridi d'o difenn, — kefridi hag a laka etre he daouarn eur galloud dispar, war he zal eur gurunen a enor. Hogen, en despet d'ar brezel yud gret aman d'an Ilis, en despet da c'hoantegez an Allemagn ha meur a Vro all, piou ma n'eo ket ar Pabed, o deuz miret ha startaet etre daouarn hor Bro ar gevridi-se ken talvouduz?

— Mad ar Frans? Na pétra ta! Hor misionerien, er Marok, dre nerz eun emgleo gret gant ar Spagn er bloavez 1912, hor misionerien a zo dindan beli eun eskob spagnol. Ma sao varc'hoaz enebieze etre an daou Stad, penaos e vo gelllet koumpeza ar rendaël ha delc'her, war ar rann-vro a zo deomp, gant beleien gall, levezon ar Frans, ma ne deu ket kannad ar Frans da c'hounit asant H. T. S. ar Pab, mestr ar visionerien hag ar boblou kristen?

Ah! pa weler eun tregont bennak eus Stadou ar bed, — evito da veza protestant ha zoken payan kouls ha katolik — o prederia kement da viret kannaded e Rom, pa weler galloud an Ilis o kreski hag oc'h en em astenn bemdez dre bevar c'horn an douar, dall, e gwirionez, ha trubard ma neo ket dall, eur ministr hag a c'hoanta diframma dourn ar Frans euz dourn an Ilis.

Eur gomz a zo kouezet gwechall euz muzellou ar jeneral Bonapart: « grit, emezan d'e gannaded, grit d'ar Pab evel pa en dije 200.000 den a vrezel ». Komz vrudet! Evit he digas hirio da wir, eo red lavaret gant eur skrivagner gouziiek: « doujit ar Pab evel pa en dije dek milion a zou-darded ».

**

An emgleo dre gannad etre ar Frans hag an Ilis a zo, evit hor bro eun herrez a beoc'h, eur benveg a levezon. Henma ivez, an dispac'herien a zo pignet, dre laer, e penn Bro-C'hall, o deuz imor d'e derri. Da vihana, ma vagont en o c'hreiz an disterra karantez evit o c'henvroiz, e poagnint da zeveni an unvniez etre bugale ar Vro en eur viret al lealded e kenver an holl, en eur zougen, evid ar memez sujidi, hevelep lezennou. Eul lezenn evid eur bobl! Aze ema, aze eo bet a viskoas gwrizienn ar peoc'h evit ar broadou.

Siouaz! A vec'h m'eo ar Franmasoun, marmouz ar

Frankiz, skrimpet war dron Bro-C'hall, eus e imor e-tiroll lezennou ilskis.

Douget eo (1 a vis Here 1901) al lezenn griz hanvet lezenn an emgloioù. Bannet ar Fransizien e daou rummad. Gwir, hervez an artikul 2, gwir da neb a gar da zevel emgleo gant neb a garo, heb ma rankfe dilskleria e venoz na goulenn aotrè. Grit emgleo, skolaerien; grit emgleo, framasoued, grit emgleo dispac'herien ruz-wenn ha ruz-tan. Al lezenn a zo brokus! Ya, met gwelit an Itron vrag a ra war eun dro noz ha deiz, sec'hor ha glao; a lavar, dre ar memez lezenn, gwenn ha du, pik ha bran, ya ha nann. — Frankiz d'an holl, emezi, d'an holl! Met ma c'hoantà kristenien en em voda, beva tri e goudor ar memez toenn hag ar memez reolenn evit pedi, labourat, studia, prezeg, kelenn ar vugale, prederia gant an dud koz pe glanv pe vac'hagnet, neuze an Itron vadeleuz a zav war he zreid hag a c'hourdrouz: liberte d'ar re all, met d'ar re-man difenn a grenn, difenn krak ha berr d'en em voda... Kountell ar c'hilhotin n'eo ket primoc'h da zibenna eun den.

Hag e rankint, ar relijiuzed — brasa madoberourien ar bobl e diabars ar Vro, brasa madoberourien ar Vro en tu-all d'hon arzou — kestal ar gwir da veza war zouar o c'havell, astenn o dourn da genta warzu ar Gramb, warzu ar Sened goudeze, kaout aotrè eul lezenn digant stabezerien lezennou, o enebourien touet. Hag e vo gwelet neuze — war an 59 breuriez a blego da c'houlenn aotrè — e vo gwelet eur ministr, kenta ministr Bro-C'hall, Combes e hano miliget, o kemeret 55 evit o ranna e tri rumm, evit o fourra, — hervez komzou Waldeck-Rousseau, tad al lezenn — e tri zac'h evel chatal barnet d'ar maro hag o stlapa anezo er mor da veuzi.

Ha neuze — kals a glasko enebi: e dra ' zo c'houek da bep unan, stag e chom ar galon oc'h an ti en deus hor goudoret — neuze da heul eur c'homiser hag eun dibrenner dorjou tennet euz ar galiou, dirak pobladou tud an imor en o c'hreiz hag an daerou en o daoulagad, neuze — ruzia ran gant ar vez evit Bro-C'hall — difennourien ar gwir, soudarded ar Frans, a vo galvet da ziframma eus o c'houtenchou ha da deuler war hent an harlu hor breudeur hag hor c'hoarezed!

Brezel bihan araog ar brezel bras.

**

Tremenet ar brezel bras a eneb ar Bochéd: digor a nevez e Frans, ar brezel yud a eneb ar Fransizien.

Mat, setu ama petra lavar ar Skiant, da genta: ar wazed, ar merc'hed-se, nac'het outo, hag outo hepken, ar gwir o deuz an holl da zevel breuriezioù, — ar wazed,

ar merc'hed-se a zo ganet e Frans, douget e Frans war gahier ar beo, gwad Frans en o gwazied; paëa reont an taillou evel an holl; mont a reont d'an armé pa vezont galvet da vont; sitoyned int ha sitoyned direbech; da lezenn an emglevioù grêt evit an oll, gant joa e plegint. Met ar reolennou 13 ha 14 savet evit o skei a eneb al lezenn gommun, ar reolennou-se a zo eun torfed eneb ar gwir: Ni o brêvo!

Ar Gwir a lavar: bet e Zeus, e Frans, gwazed ha merc'hed hag a c'houlenn ober skol. O micher eo.

N'ho deus na disenoret o spered na saôtret o buhez. N'eo ket warno eo e koez dourn ar barner. Fur int ha gouiziek re ouiziek m'oarvat, rak o skoliou a oa gwall leun. En eur ober difenn d'ezo da gelenn e vreser o gwir, da genta. Ar vistri-se a skolie bugale: diarbennet war eun dro gwir ar vugale da veza kelennet ganto. Ar vugale-ze oa bet fiziet er vistri-ze gant o c'herent: diarbennet ivez gwir ar gerent. Tiez skol a oa bet savet evit digemeret ar vugale-se; an darn vrasa zo bet laêret: diarbennet c'hoaz ar gwir en deuz ar perc'hen war e dra. Eul lezenn evel al lezenn 1904 hag a ziskar kement a wiriou, eun henvlepe lezenn a breiz hag a vres, me lavar e c'hell kaout c'hoarezed e Moscou: n'eo ket mat evit Fransizien dis-hual, nebutoc'h c'hoas evit Bretoned digabestr: ni he douaro!

Kristenien e Breiz evel ma 'z eo hor breudeur en Alzas, eveldo, ni fell deomp kaout skoliou kristen ha mistri kristen evit bugale gristen.

Oh! n'emaomp ket en amzivin. Mennad hon renerien framasoun eo startaat c'hoaz las ar groug war hor frankizioù: youl o deuz da ober eur skol hepken, ar skol unik, ar skol « national », mar plij! war zigarez unani ar sperejou en eur rei d'ar vugale ar memez kelennadurez. Hunvrè diskiant! — Ar memez kelennadurez? Pehini? Kelennadurez ar skol laik ne 'z eo nemed eun heklo eus menozioù ar C'houarnamant. Hogen ar C'houarnamant a chench mevelien ken alies hag ar yar he flun pe an aër he c'hroc'hen. He skoliou bet hervez Doue, a glaskas beza neutr da lavaret eo dizoue araok trei eneb Doue; radikal dec'h, socialist hirio, da c'hortoz beza kommunist varc'hoas, n'int ket gouest da unani, ne c'hellont nemet dibezia ar sperejou. Evit unani ar sperejou, n'eus bet kavet c'hoas ha ne vo kavet morse nemet an Iliis katolik dre ma neuz nemeti hag a c'hell rei ar memez traou da gredi, ar memez Credo da gana dre ar bed. — « Skol national », war he lavar, skol ar Vro, ar skol laik-se hag a zo enni hirio an deiz — kreski reont! — 70.000 mestr pe vestrez nac'het ganto o bro goude o Doue? Gwir skol ar Vro eo an hini a skigno menozioù, kredennou ar Vro. Hogen al loden vrasa, al lodenn wella eus ar Fransizien a zo chomet beo an o c'hreiz ar Feiz kristen ha karantez

ar Frans. Gwir skol ar Vro, dre-se, eo ar skol libr a zesk d'he bugale karet ar groaz hag an drapo. Ma fell d'ar C'houarnamant gouzout hag eeun eo va c'homzou, n'eo ket dies: n'en deus da ober nemet rei d'ar skol gristen, gant ar Frankiz, he lod eus kef an Deskadurez, he lod eus arc'haht ar Vro, tennet eus godell an holl. Neuze, dizale, ar gaoued laik a vezo dilezet; neuze vo gwelet var be seurt gwezenn e nijo laboused bihan ar Frans.

**

Ra blijo gant Doue — n'eus reket ebed dounnoc'h en hor c'halonou kristen, rak mall eo ganeomp oll labourat didrabas, a unan gant hor breudeur, evit hor Feiz hag nor Breiz, hor Familh hag hor Micher — ra blijo gant Doue e teufe dizale renerien ar Vro da zelaou mouez ar skiant, hag al lealded ha da resteurel d'ar gatoliked ar gwiriou roet heb marc'hata d'an oll zitoyaned all.

Ma n'her greont ket, ma chomont aheurtet en o c'hasoni, eur vouez a zo hag a dregerno, m'oar vat, uhelloc'h eged o imor. Tavet eo kurun ar c'hanoliou; mouez ar brezel n'eo ket mouget evelato. Keit ha ma chomo eun elfenn a vuhez e korf ar brezelour divèza, mouez ar brezel ne baouezo da youc'hal: neb a stourmas evit al liberte a dle bale libr dre ar bed ha zoken war zouar e vro. D'an 2 a vis eost 1914, eur ministr a roas urz da zinerza ar reolennou direiz a stabeze al lezenn gommun. — Peoc'h d'ar relijiused, emezan! Ah! en dro-ma n'eus nemed eul lezenn evit holl vugale Bro-C'hall. An emgleo zantel a zo aozet. N'eo ket re abred p'e gwir ema e bole kloc'h an argad hag an drailh. Hogen, epad ma klasko dek kanfart — hirio ministred — eun toullig kloz bennak evit goudori o c'hroc'hen tener, ar relijiused a zistroïo eus an harlu; diskenn a raint e pri, e tan, e goad an emgannou; 4.000 a zo maro evit silvidigez ar Frans. Unan am eus anavezet, eun tad Jesuit, skoet e kreiz eun asailh. Beziet dillo, e vrec'h zehou, sounnet gant ar maro, a zao er mez eus ar bez. Digant Doue hag an dud, o ministred kalonek, dourn ar manac'h-se astennet warzu an tabl a c'houlenn digoll, a c'houlenn Frankiz ha lealded evit e vredeur hag evit holl gatoliked Bro-C'hall.

**

Va c'henvrois ker, hor gwir a zo skler hag anat. Met, evesaomp, ar peoc'h hor beus an youl zantel da ziazeza, en hor Breiz da genta, war lezenn gommun ar Frankiz hag al lealded, ne anavezo ar gounid nemed ma ouezomp skoazia hor gwir gant nerz galloudek an emgleo.

Selaouit hag e klefot gwel l a ze! Eur reolenn nevez a zo da embann, eviti da veza, war eun dro eeun ha kamm:

Unan hag unan a ra pevar! — Pevar, eme c'houi? ze zo mat kenan evit neb a baë, fall avat evit neb en deus da gaout. — Re wir eo; met pa lakeont o fevar droad, nann en eur votez met e peder, pa n'ema ket o c'hostou a-big met a-hed, p'en em lakeont e pevar, na petra-ta! daou zen unanet a dalv pevar distag an eil diouz egile. Unan hag unan a ra daou dre gount, pevar hag ouspenn dre emgleo.

Hogen, soudarded, va c'hamaladed a vrezel, evidompni eun emgleo a zo digor, a gals nerzusa hini a zo bet savet evit harpa gwiriou ar vrezelourien goz. Hanvet eo e galleg: *Union nationale des Combattants*. Pa vo graet en ho parrez eur gevrenn eus an unvaniez vras-ze a zo bodet enni 800.000 eus hor breudeur, m'am selaouit, c'houi roïo d'ez i hoc'h hano ha dreizi e reno menozioù ar re a c'hounezas ar brezel, bet espernet gant Doue evit gounit ar peoc'h.

Bremaik, urz an Aot. 'n Eskob, hor mestr a-berz Doue hag an Ilis, a dregerno. Eus ar rezad kenta betek an diweza, ne gavo, etouez an hanter kant mil katholik bodet ama, nemet gwazed prest da veska nerz o spered, nerz o c'halon ha, dioc'h red, nerz o izili evit difenn gwiriou kristen hor Breiz.

Gwech-all, pa welas tri c'hant mil euz e genvroiz dastumet en dro dez an hag en o sav evel eun den, « quasi vir unus », evit dishuala o bro, Saul a youc'has d'ezo: « Warc'hoas, emezan, araok ma vo uhel an heol, Israël a vezo libr! »

Warc'hoas, pa zeui tri c'hant mil Breizad pennok ha sentus da rei an dourn da gatoliked Bro-C'hall sklerijenet, kelennet gant o Eskibien, renet war dachenn ar vro gant ar c'hristen holl-vrudet ma 'z eo ar jeneral Castelnau, warc'hoas ivez Bro-Vreiz ha Bro-C'hall a vezo digabestr!

Endro da Eteo Nedeleg

Dereu mat Alan Per

War ribl koad ar C'hranou, eun ti-soul kropet din-dan ar skourrou. E brenestr bihan, evel eul lagad ruz, a ra eun toullig sklêr e kreiz tenvalijenn an noz. Goulou zo; tan ivez, ken e weler a-wechou fulennou o sevel en êr, dre c'henou ar chiminal izel. Riskl ebet, avat, ne grogfont er c'hoad, rak gant ere'h eo sammel ar skourrou, ere'h a c'holo ar parkou hag ere'h a gouez dre vare. Ar goanv a zo krog da vat gant e labour; goude bezan diwisket ar mêziou, krazet ar glazur gant reo, frim ha skorn, skubet an deliou, e led breman war bep tra e zae voug ha gwenn. Met noz Nedeleg a zo, na petra 'ta! Evit digemer an aotrou, n'helle ket bezan kaeroc'h noz-æz goanv eget ma zo fenez, an oabl glas ha digoumoul karget a stered aour, an douar kempennet a-nevez gant eur vantell wenn-kann...

An dud ivez, e ti Alan Per, a zo war c'hed eus ar nevezenti vras. Emaint holl endro d'an oaled, nemet an daou vihanan a zo et d'o gweleou. Eun tantad tan, gant eur pikol eteo savet war c'horre, a zev en eur skrabad hag en eur skei e deodou ruz uheloc'h eget mantell ar siminal. Daou bodad jistr a zo unan a bep tu d'ar glaou; e kichen an tad, ez eus eur podad; egile a zo ouz treid an amezeg, Olier Visant, deut gant e zaou vah da dremen beilhadeg Nedeleg, da c'hortoz mont d'an ofenn hanter-noz. Ar c'hognou uhelan a zo d'ar re-man, war ar bank-tosell, en daou du d'ar fornigell. Gwreg Alan, e vere'h hag e zaou bôtr a zo azezet war eur bank-tôl, a-hed gant an oaled. Hag an teodou a ya endro: keleier dastumet ac'han hag alesont, hag en em dremener an eil d'egile: Alan a oa bet dec'h er foar; Olier a oa bet er barrez nesa o prena ed da hada:

— Ker eo ar gwiniz, emezan. Sonjit em eus ranket paea 65 lur ar c'hant!

— Va Doue, eme Soaz, gwreg Alan, da belec'h ez eomp, tud kêz? Hag aman n'ez eus bara nemet en eur brena! Seiz, bemdez, war ar boued!

— Alo! eme Alan, lezomp fenez hon trubuilhou agostez. Nedeleg ne vez nemet eur wech ar bloaz hag a c'houre hemenn d'eomp beza laouen.

Deus aman, Monig, e kichen ar goulou ha kan d'eomp eur werz pe eun nouel bennak! « Spered sakr ha divin », alo!...

Mouez ar plac'hig, flour, seder ha skanv, a zavas e

kreiz sioulded an ti, an holl o vezan tavet da zelaou. Pa voe achu an diskan ganti, an tad a grogas war he dere'h, gant eur vouez kurun, ken na goueze ar poultr diouz treustou an doub (1).

Spered sakr ha divin, m'ho ped, reit d'eomp ar c'hras!...

Va Doue! eme Soaz, daoust ha red eo huchal kement-se war an Aotrou Doue? Dihuna 'ri ar vugale, da vihana!

Monig a zavas ar poz all hag an eil e teujont war-dere'h egile, an ti o sklokal bep tro gant an diskan adlavaret a-bouez penn gant an holl.

E keit ze, eteo Nedeleg, gant an teodou ruz o lipat anezan a bep tu a oa kroget da flamina da vat hag a dôle nerz diwarnan 'vel diwar genou eur forn c'hôret; red e voe kas ar bank-tôl war drev. Ar bôtred, harp o c'hein ouz ar gweleou, a jachê o diouhar ganto gwella ma hellent.

— Pebez eteo! eme Olier; ès eo gouzout ez omp aman tost d'ar c'hoajou hag eo Alan eur c'heuneutaer mat!

— Awechou! eme Alan. Sonj az peus, emezan, en eur zizrei warzu e wreg, eus an eteo am oa digaset d'it... pemzek vloaz 'zo bet abaoe disul?

— Va Doue! emezi; biskoaz n'am eus bet gwasoc'h gaouad eget en noz-ze!

— Petra 'ta? eme ar re yaouank, savet o skouarn ganto; eun eteo penôs e oa hennez neuze?

— Oh! eme Alan; eun eteo seurt ne weljoc'h biskoaz, na den ebet ivez. Evit gwir, n'eo ket eun eteo e oa...

— Petra 'ta? eme ar re yaouank.

— Kont ze d'eomp c'hoaz! eme Olier.

Alan a grogas er podad jistr, a reas eur jach warnan ha, goude bezan grêt eun torch d'e vuzelloù gant kêl e zorn, e stagas ganti:

— Olier aman, emezan, en deus sonj mat eus ar reuz a voe aman, gwechall, gant ar bleizi. Ne dremene goanvez ebet na vije tizet ganto tud, bugale, da vihana... Dont a rênt en noz er c'hériadennoù distro hag e sament ganto piou bennak en em gave diwezat o vale, nemet eur gwaz e veze hag eur benveg bennak en e zorn d'en em zifenn... Ar bloaz ma lavaran d'eoec'h, bloavez kriz ken e varve al lann war ar girzier, denved, leueou, saoud ivez a oa bet kollet eus ar parkou ha betek eus ar c'hreier, aman, wardro d'ar c'hoad. Tud, zoken, a oa bet e riskl o buhez gant eur bleiz bras, eur « bleiz kezeg » hag a lake ar spouron dre holl. Ne grede ket ken ar mammou kas o bugale d'ar skol; ar merc'hed ne gre-

(1) An doub: le plafond.

dent ket ken bale goude serr-noz; ar bôtred, e meur a di, a ranke kas boued d'ar moc'h ha d'ar zaoud diouz ar beure ha d'an noz.

An ôtrou Person a zisklerias er gador, an eil sul eus an Azvent, ne vije ket lavaret oferenn noz Nedeleg, rak ne felle ket gantan gwelet an dud o tont, e riskl o buhez, d'an iliz da greiz an noz: nevez a oa, eur bugel a oa bet sammet diwar dreujou ti e dud, gant ar « bleiz kezeg ». Al loen-ze, kement hag eun ouner vloaz, a oa bet gwelet, meur a wech, e pevar c'horn ar barrez; n'en doa ket aon da vale, zoken, war greiz an deiz kaer, ha da lammat war ar vésaerien koulz ha war o loened.

Klasket e oa bet tizout anezan; ki ebet, avat, ne grede mont warnan hag an holl chasaerien a oa dizroet d'ar gêr gak. Digarez a-walc'h d'an ôtrou Person da gloza dor e iliz da noz Nedeleg.

Kement rak se, me a fellas d'in ober ar gouel, gwella ma helljen, aman en ti. Bep bloaz e pourehasen, eur pennad a-rôk, eun eteo Nedeleg eur reor gwezenn zero bennak pe eur pezh fao-put, ar seurt-se ha n'hell ket ar vouc'hal mont enno. Eur zadorn d'abardaez, — en deiz warlerc'h e oa pevare sul an Azvent, — ha me ha tapout eur vouc'hal troad heur hag eur zac'h a zervije d'in da lakat va skodou e zonz mont da geuneuta. Soaz aman, o c'houzout pelec'h e vennen mont, a reas he seiz posubl evit dere'hel ac'hanon er gêr: « Ba ! ha ! mon-me ! D'ar vugale e vez grêt aon gant ar bleiz ! Met da vleiz-marc'h ne spont ket ac'hanon-me ! mar her c'havan, me lako anezan em zac'h. »

Hag ar pôtr endro. Yen e oa ken na suilhe: erc'h skornet ha teo a oa war an douar hag an amzr a oa stummet adarre diouz ober erc'h. Al loar en he c'hann a bigne du-hont, ruz-tan, dreist bolz ar c'hoajou. Ar stered a oa krog da ziouan en oabl, e giz bleun aour en eur flourenn c'hlaez. Trouz ebet war ar méziou na kristen ebet war vale...

Goude eur pennad kerzet, en em gavis el lanneg elec'h an oa töllet evez ouz eur chouch dero, noaz ha kalet, diwisket ar wignenn diwarnan gant an amzer evel ar c'hig diwar eun askorn. Lann hir, uheloc'h kalz egedoun, a garge al lanneg betek war ar c'hleuniou; eun tammig gwenojenn hepken, grêt gant al loened pa deuent d'ar peuri d'ar park-se, a hede ar girzier trodro. Hag e sonjen, en eur dreuzi al lann hag ar strouez: Aman ez eus bodenn vat ha frank d'eur bleiz ha da veur a hini.

Bale a raen eta gant evez, va bouc'hal em dorn. Pa voen arru gant ar chouch, e renkis, ken doun ha ma oa an douflez dindanan, krapat gant ar harz da gaout va zu warnan. Tenna ris an erc'h diwar e dro gant va

«daouarn ha pa 'moe dizoloet ar wrizienn vras, e skois warni eun töl pounner gant va bouc'hal... Dao!... ker-kent, eur yudadenn spontus, hag eul loen pounner a lammas dious an doufez, gozik a-zindan va zreid, hag a zizroas warnon, diou c'hlaouenn ruz hag eur skilfou gwenn en e benn: Ar bleiz! emon-me. Ha ne voen ket pell evit gouzout eo ar « bleiz-kezeg » e oa. Eul lamm all a reas war ar c'hleun, evel ma rafe eur c'hi, da goueza warnon a-ziadrenv. Ne voen ket pelloc'h egetan o lammat dreist d'an doufez el lanneg; ma lavaris d'ezan neuze, e brezoneg mat: « Alo, pôtr, deus breman ! » Ma oa lemm e zaoulagad, va re a oa ivez ha va dorn, war va bouc'hal, ne grene ket.

Al loen a chomas eur pennadig difinv, chouchet, prest da gregi. Hag hen hag ober adarre e lamm. Va bouc'hal a yudas ker prim all hag hen tizas arôk m'oa kouezet... Eur yudadenn gounnaret; met ne oa bet nemet gloazet... Dampred, tudou, fromma 'ra c'hoaz va gwad pa zonzan!... Ar bleiz-marc'h a zizroas krenn hag a frammas warnon; diou gammed a-drenv ha va bouc'hal a gouezas adarre war e gostou. En dro-man, e oa bet gwasoc'h tizet, rak asoupa a reas war e zivesker. N'am boe ket amzer, koulskoude, da rei eun all d'ezan ma oa 'n e zav ha warnon... Va zöl a chomas berr; ne dizas ket anezan a-blom. Koueza ris war ma gliñ gleiz, gant ar bleiz e dreid arôk war va diouскоаз ha, war va dremm, e alan entanet. Skei a ris va fenn dindan e c'harr dehou, kregi en e greiz a-dro vriad ha da starda ma ouien ober!...

Alies em buhez em boa grêt krogou gouren; biskoaz seurt hini! Gwad ar bleiz a rede war an erc'h ha va hini ivez, rak e ivinou a skrabe va c'hein ha va diouvred. Kregi n'helle ket, dalc'het evel ma oa ha red d'ezan tennan stank e alan gant a vec'h a laken warnan. Her moug a felle d'in, hep bezan red d'in enech lec'h, rak neuze e skilfou o dije labouret. Hag e starden ken e strake ma diouскоаз: Hogen, eskern ar bleiz a strake ivez. 'N em zifreta rè 'vel eun diaoul, met me oa harpet mat diwar va daoulin ha va zreid ha va diouvrec'h ne oant ket o vont da ziskoulma! « C'hoari 'ta! emeon; doen vil ! » Eur momed c'hoaz hag e lôskas — respet d'eoc'h! — eur foueriadenn ken teo ma vennis stonka gant ar flêr... Poueza ris gwasoc'h-gwas gant an holl nerz a chome em c'halon hag em izili!... Santout a ris souden, dre e c'heol entanet, ar gwad tomm o vera war va c'hein; e benn a gouezas gantan hag e gorf a zistennas. Eur jachadenn pe ziou hag en em lezas da vont flak etre va diouvrec'h... Maro oa... Piou a lammas a-drenv? Me, a dra zur, ha, kregi em bouc'hal! Eun töl kounnaret a-dreuz d'e c'houzoug hag e ruihas e benn

en doufez... Ar gwad a blommas diouz ar gwazied trouc'het hag a ruzias an ere'h tro-dro...

Me a deuas an derzien d'in neuze. Vel eur barr deliou en em lakis da grena, da grena, ma kouezis hanterzemplat d'an douar: arru e oan e penn va nerz. Eun dornad ere'h sunet a dammou a reas vad d'in; met ma vije 'n em gavet eul loen all war an tól, e oan ét sur e k... bleiz.

Eur pennad e voen o tenna va alan. Pa 'n em gavis sounn adarre war va zachou, e sonjis e tlie Soaz bezan nec'het ganin, dreist-holl mar he doa klevet ar bleiz o yudal, ha me tapout va zac'h... Ya, met ne oa eteo ebet ebarz? Mat, setu aman an hini am eus disklonset, penn ar bleiz. Teurel anezan er zac'h hag ar zac'h war va choug ne badas ket pell ouzin d'ober. « D'ar gêr breman! 'mon-me. Va c'halon a dride; nijal am bije grêt...

— N'eo ket gwall deo an eteo a zo deut ganit! eme Soaz, p'am gwelas o tont en ti gant va zac'hadig.

— Mat! Start eo bet da gaout, da vihanan!

— Ne peus ket klevet ar bleiz o yudal? emezi, an dour en he daoulagad.

En eul lavaret ze, he doa tapet krog e lost va zac'h hag e tiskargas anezan war leurenn an ti. Va Doue! Pebez skrijadenn a deuas ganti! Da rei da gredi e teue sod, Lammata a reas da gern an tan 'en eur guzat he daoulagad gant he daou zorn:

— Soaz! Soaz! emeon; gwelet a rez eo maro! Ne zifrommas ket ken na voe da zaou deiz goude... N'eo ket gwir, va gwreg?

Ar bôtred a oa dirollet da c'hoarzin hag ar re yaouank a zelle gant doujans ouz an hini a oa bet o c'houren gant ar bleiz-marc'h.

— Me ivez, eme Alan, a chomas eur pennad evel notet va izili ouzin... N'eus forz an deiz warlerc'h, pa voe gouezet e oa maro ar bleiz bras, an holl a voe stad enno. An aotrou Person a lavaras e vije grêt oferenn hanternoz.

— Ya, eme Soaz, hag eur bater a lavaras evidout ive e pron an oferenn-bred.

— Red e voe d'in, eme Alan c'hoaz, mont da gestal gant kroc'hen va bleiz. Da dri bloaz goude, n'am boe ket ezomm da laza penmoc'h ebet... Seurt derou mat n'am eus ket bet abaoe.

Unnek eur a zonas e traon an ti. Soaz a zavas da ger-c'hat dour da deurel war eteo Nedeleg. Ar bôtred a zavas ivez, kaoz ar bleiz ganto bepred, hag a yeas da oferenn an hanter-noz.

Breizadig.

Pedervet kenstrivadeg ar C'hardinal Dubourg

Eur zell war al labouriou

Labouriou mat ha re fall am eus kavet, bugale etouez ho teveriou; er re falla gouskoude e vez kavet eun dra bennag a vad, hag ar re-man en eur gendelc'her a dostao ouz ar penn kenta; poania kals a rankint avat.

Skoliou merc'hed Leon ha Kerne a zigas deveriou; ar skoliou paotred a jom atao mouzet; unan hepken a zo bet divorfilet, skol Lesneven, hag evit an taol kenta he deus digaset 55 dever. Daoust ha bugale ar skoliou all o defe tapet klenved ar c'houstet?

Evel er bloavezioù all kalz gerioù kamm, tort ha luch a gemerit. Me a gave d'in ho poa daoulagad mat; fizia em eus grêt; rei a ran deoc'h eta an ali da gemeret eul lunedou. Gwelet a reot gwelloc'h penaos e vez skrivet ar gerioù, ha ne gemerit ket ar re c'hallek evit ar re vrezonek.

AL LABOURIOU

I. — *En ugent linenn, d'ar muia, displegit buhez Jezuz:* a) bugel, b) micherour, c) ar c'hentelioù kaer a ro deomp dre e vuhez kaer ha kuzet.

Ar goulenn a lavar: *buhez Jezuz bugel ha nann ginivelez;* ha gouskoude an diou drederen ac'hanoc'h a gemer bugaleach evit ginivelez. Sellit eta piz ouz ar goulennou hag e kollot neubeutoc'h a amzer.

a) *Jezuz bugel.* — N'oa ket a ezom da zua kalz paper evit hen displega.

D'e zaouzeg vloaz ez aes gant sant Joseph ha Mari e vamm da Jeruzalem evit gouelioù pask. Kollet e voe ha kavet etouez an Doctored, en Templ, estlammet holl o velet e furnez hag e ouiziegez. Dizrei a reas da Nazareth hag eno e tremenas e vuhez o labourat hag o senti beteg an oad a dregont vloaz.

b) *Micherour.* — Labourat a rae evel an distera eus an dud. War be seurt micher? Sant Joseph a oa kalvez, Jezuz a zeskas gantan ar vicher-se, hag a c'hounezas e vara diouz c'houezen e dal.

c) *Ar skouerioù a ro deomp.* — 1) D'ar vugale e tesk beza sentus e kenver o zad hag o mamm; beza madeleuz e kenver ar vugale all. E veach e Jeruzalem a lavar d'ezo poania da zeski lezenn Doue, beza aketus da vont d'an Ilij, d'ar c'hatekiz hep sellet ouz hirder ha skuisder an hent.

2) Deut en oad e lavar d'omp dre e labour, rei skoazell d'ar re o deus hor maget hag hor savet. Da bep miche-rour kristen e tesk talvoudegez ha kaerder al labour. Pa en deus eun Doue labouret gant e zaouarn evit gounit e vara perag hon defe mez o rankout ober eveltan?

II. — *Ar skouer fall. a) Petra eo? b) Pegen bras eo an torfed-se? Penaos rapari ar gaou graet?*

a) Rei skouer fall a zo ober pe lavaret eun dra bennag a hell dougen an nesa da offansi Doue. Rei a heller eta skouer fall: dre oberiou, dre gomzou, dre leziregez pa lezer an dever da ober. (An den a vez douget da bec'hi, pa vez roet dezan kenteliou, aliou ha gourc'hemennou fall, pa vez meulet evit an droug a ra, pa vez goapaet evit ar vad a heulh, pa vez torret lezenn Doue dirazan en eur c'hiz bennag rag troet oar da ober ar pez a weler ar re all oc'h ober). A. CAER. — *Kelennadurez kristen.*

b) Ar pec'hed-se a zo grevus, rag an hini a ro skouer fall a laz buhez an ene hag a labour da garga an ifern. Jezuz en deuz lavaret anezan: malloz d'an hini a ro skouer fall; gwelloc'h e vije d'ezan e vefe staget eur maen milin ouz e c'houzoug, hag e vefe taolet e goueled ar mor.

Ar skouer fall gouskoude n'eo ket atao pec'hed marvel, beza ez eo bras pe vihan hervez an droug a ra. Kreski a ra avat hervez ar volontez en deus an hini hen ro da ober droug hag an anaoudegez en deus eus an droug a raio. Kreski a ra c'hoaz hervez stad an hini her ro. Eur skouer fall roet gant ar superioed a zo atao grevusoc'h dre ma teuio buanoc'h ar re a zo dindanno d'ober evelto.

c) An hini en deus roet skouer fall a dle goulenn pardon digant Doue eus e bec'hed ha zoken eus ar pechejou en deus lakaet da ober. Dizrei war an hent mat dre e skoueriou hag e aliou kristen ar re en deuz lakaet da goueza, ha d'an neubeuta pedi evito pa n'hell ket ober muioc'h.

III. — *Ar C'hatekiz a lavar deomp: e fleomp klevet an oferenn gant evez ha devosion. Pere eo an doareou gwella da zont a-benn a gement-se?*

Aman ar responchou n'int ket eus ar gwella.

Kalz ne reont nemet eil skriva ar pez a zo er c'hatekiz. Lod' all a lavar er giz-man: arabat chom hanter gousket war ar gador o trailha pateriou. Beza ez eus tud, eme unan all, a jom e toull an nor evit mont kentoc'h er maez. — Meur a hini, eme eun trede, a zo en iliz evel pepliou.

Traou gwir a lavarit, hag ar re a en em zalc'h er giz-se a ra goap eus an Aotrou Doue. N'oa ket avat goulennet diganeoc'h penaos en em *zerc'hel* epad an oferenn, met penaos *klevet* an oferenn; n'eo ket ar memez tra.

Evit klevet an oferenn ez euz teir zoare.

1) An doare kenta hag an aesa eo kemeret eul leor oferenn, klask oferenn an deiz hag heulia el leor ar peden-

nou a lavar ar beleg. Arabat mont re vuan, ober bep an amzer eur zell ouz ar beleg evit e heulia hag en em unani gwelloc'h a-ze gantan.

2) An eil doare eo lodenna an oferenn e peder lodenn.

a) Eus an Introit betek an Aviel e c'heller adori Hor Zalver, anzao hon neubeut a nerz, hag e anaout evit hor Mestr.

b) Eus an aviel betek ar Gorreou, goulenn digantan ar pardon euz hor pechejou.

c) Eus ar Gorreou betek ar Gommunion e drugarekaat.

d) Goude ar Gommunion goulenn digantan e c'hrasou. Sant Alphons a Ligori a alie kalz ar gristenien da glevet an oferenn en doare-se.

3) An trede doare eo sonjal e Pasion Hor Zalver.

a) Gant ar beleg e traon an aoter e welomp Jezuz stouet er Jardin Olivez, pe o koueza dindan pouez pechejou ar bed.

b) Ar beleg o vont eus an eil penn d'egile d'an aoter eo Jezuz kaset, euz an eil varn d'eben.

c) Ar beleg o walc'hi e zaouarn eo Pilat o walc'hi e re.

d) D'ar Gorreou pa zao ar beleg an Hosti e sonjomp eo Jezuz savet er groaz.

e) D'ar Bater e silaouomp komzou diveza Jezuz.

f) D'ar Gommunion gant ar *Werc'hez* e kemeromp truez ouz Jezuz lakaet er bez.

Sant Franses a Zal a gare kalz an doare-man.

Kemerit an doare a blij' d'eoec'h ar muia. Eun dra vat eo chench bep an amzer; ne glevot an oferenn nemet gant muioc'h a evez, ha ne dennot anezi nemet muioc'h a c'hrasou.

IV. — *Anna, bugel dievez ha froudennuz he deuz bet ar renk diveza er c'hatekiz. Droug enni e skuilh malloz war ar vugale all da dreist holl var he mestrez. Reketi a ra e teufe ar merc'hed da jom berr en exami; e vesent klanv, n'hellfent mui deski tamm hag e vefe kaset he mestrez da logota da venez Are.*

Goulenn a raer: 1) Anna hag hi he deus pec'het marvellamant? 2) Ha blasfemet he deus? Displegit.

D'ar goulenn-man ez eus bet respontet fall du, ha displeget falloc'h c'hoas. Setu aman unan bennag eus ar responchou, hag an darn vrasa a zo er giz-se. — Anna n'he deuz graet nemet dizenti — Anna n'he deus ket a volontez parfet. — N'he deus ket graet eur pec'hed marvel, rak logota e Menez Are n'eo ket eur vicher eo. (*An holl a oar an dra-ze*). — Anna he deus graet eur pec'hed kapital, an Avi.

Blasfemet he deus dre m'he deus gwall gomzet eus he mestrez. — Drouk pedennou he deus graet. Hag erfin ar respont-man hag a zesko deoc'h kalz traou: Anna he deuz graet eur pec'hed marvel pe eur pec'hed veniel. Dal! setu aze eur respont sklêr ha n'em befe ket kavet buan.

Eun hevelep goulenn a oa nevez evidoc'h, ha n'oun ket souezet ho pefe en em zruilhlet ganti; dont a reot buan da gemeret an tu da zibuna hevelep goulennou.

Setu aman eun doare da zont a-benn:

- 1) Anna hag hi he deus pec'het marvelamant? Nann.
- 2) Ha blasfemet he deus? Nann.

Perag? — Teurel malloz ha c'hoantaat gwelet droug o tigouezout gant an nesa a zo fall. Ar pec'hed-se a zo bras pe vihan hervez ma torr kalz pe nebeud lezenn ar garantez kristen.

Evit ma teufe ar malloz-se da veza eur blasfem e ran-ker en em gemeret ouz Doue pe ouz an traou santel.

Anna a c'hoanta e chomfe ar vugale all berr en examin, e vefe kaset he mestrez da logota. Ar merc'hed a vije poaniet o chom berr en examin, kement-se koulskoude n'eo kemeret gant den evit eun droug bras; Anna eta n'he deuz graet nemet eur pec'hed veniel.

N'he deus ket blasfement ken nebeut, rag n'he deus ket komzet nag a Zoue nag a draou santel.

V. — *Yvonig a laër bemdez d'eun den pinvidik daou wenneg.* 1) *Ha pec'hi a ra?* 2) *Pe seurt pec'hed?* 3) *Lakeomp ne ra nemet eur peched veniel, ha dont a c'hell da veza eur pec'hed marvel?*

Ar c'heaz Yvonig a zo bet lardet mat ive ganeoc'h.

Yvonig eme unan en devezo graet eur pec'hed marvel pa en devezo laeret tregont lur.

Dont a c'hell eme unan all da ober eur pec'hed marvel rag meur a bec'hed veniel a c'hell rei danvez eur pec'hed marvel. — Fazi bras. Gwelet ho peus, paotr, ar c'harotez en eur park o trei e beterebez? Nann, na me kennebeut. Ar pec'hejou veniel a zigor hent d'ar pec'hed marvel, morse avat pegen niverus bennak e vezint ne raint eur pec'hed marvel.

Ar respont eta a oa er giz-man.

- 1) Ha pec'hi a ra? — Ya.
- 2) Pe seurt pec'hed? — Pec'hed veniel.
- 3) Dont a c'hell da veza eur pec'hed marvel? Ya ha nann.

Perag? — Laërez a zo atao pec'hed, e c'hell beza avat bras pe vihan hervez ar pezh a laërer. — Pa raer meur a laëronsi bihan gant ar volontez da gaout nebeut ha neu-

beut eur yalc'had vat, e raer eur pec'hed marvel bep wech ma raer eul laëronsi vihan; rag ar volontez a zo fall beteg ar pec'hed marvel, hag an holl laëronsiou bihan a zo holl unanet er volontez-se. Ma n'en deus ket ar volontez-se ar pec'hed a jomo ato veniel.

Rag-se eta Yvonig a bec'h; ne ra avat nemet eur pec'hed veniel, rag daou wenneg a zo nebeut a dra.

Daoust ha bqlontez en deus da zestum nebeud ha nebeud eur zomm vras. Neuze e ra eur pec'hed marvel bep wech. Ma n'en deus ket ar volontez-se, ma ne ra kement-se nemet dre c'hoariellerez, e bec'hed pegen alies ben-nag a raio e laëronsi a jomo atao veniel.

VI. — *Eur bugel a lavar deoc'h: disul eman ar pardon em farrez, pebez plijadur!*

Karet a rit ar bugel-se hag evit ober dezan vad e tisplegit e berr gomzou: a) petra eo eur pardon, b) penaos en em brepari d'ar pardon, c) penaoz tremen ar pardon.

Pep hini hervez e c'halloud en deuz respontet madik a-walc'h d'ar goulenn-man. Holl e kondaonit ar re ne welont er pardon nemet an dro da ziskouez dilhad kaër, n'ho peus nemet disprij evit ar re a glask en deiz-se an dan-sou hag an ebatou. Mat tre! Hini ac'hanoc'h avat ne fell dezan mont d'ar gêr heb ober eun dro var ar c'hezeg koat ha karga e c'hodellou a vadigou. Prenit madigou ma plijont deoc'h, ha kasit o lod d'ho preudeur ha c'hoarezed a zo chomet er gêr. Met, me ho ped, lezit ar c'hezeg koat, ha stalikou all a gostez. N'eo ket pec'hed mont warno na sellet outo; masterenna a reont d'eomp avat hor pardonioù. Dizrei a reont an dud eus ar bedenn, ober a reont eun drouz ma torrout penn an holl, kemeret a reont kement a hent ma en deuz bec'h ar brosesion o tremen ganto. Diwar hon tro an holl vekanikou-ze deiz ar pardon; ha chom a raint pell ma karfe holl vugale Vreiz chom heb mont warno, ha mont da zigeri o genou dirazo.

Petra eo eur pardon? — Ar pardon eo Gouel Sant Patron ar Barrez. Hen eo hor skouer, hon difennour dirag Doue, en eur ger Hon Tad. Eur bugel a dle enori e dad, bale war e roudou, evit-se e tleomp bep bloaz ober d'ezan eur gouel kaër; setu ar pardon. An Tad-se a zo e zell var-nomp, deiz e c'houel dreist oll; en e zaouarn Doue en deuz laket grasou puilh; deomp da gaout hol lod outo, hervez an aked a lakaomp da dremen mat ar pardon.

Penaos en em brepari? — Lenn buhez hor Zant Patron; peb den er barrez a dle anaout ar vuhez-se evit tenna anezi skoueriou talvoudus. Klaskomp ive hon dilhad kaëra evit an deiz-se? Penaoz? O vont da walc'hi hon ene e douar ar binijenn. Eun ene gwenn, kaëra gwiskamant evit eur c'hristen hag a lakaio gant dudi daoulagad e Dad da bara warnan.

Deiz ar pardon. — Mont da gommunia, Doue en ho kalon hag ho Sant Patron e zell varnoc'h, c'houi a raio eun dervez mat. D'an oferenn-bred, an holl barrisioniz a vezo aze hag en o c'hichen ar gerent deuet d'o gwelet. D'an deiz-se eo diskouez ho mouez evit heulia an toniou kaëra, digeri ho tiskouarn evit klevet meuleudi ho Sant Patron, ha lakaat stard en ho penn ar c'henteliou a ro deoc'h.

Goude an oferenn, buan d'ar ger da zebri ar pred; arabat d'ar gwazed chom da c'hlaourenni en hostaleriou, na d'ar merc'hed lakaat eun hanter dervez etre pep plad, ma o deuz fardet eun tamm pred bennag. Anez e vezo gwelet an daolenn iskiz-man: (hag e vez gwelet e meur a barrez) an Iliz leun chek d'an oferenn bred, hanter c'houlo d'ar gousperou.

An Iliz a dle beza ken leun d'ar gousperou ha d'an oferenn. Heuilhit mat ar brosesion. Arabat chom da ober kae dezi, ha neubetoc'h c'hoaz chom er prenestou evel evit he goapaat.

Goude ar brosesion e lavarot c'hoaz eur bedenn en Iliz, d'en em lakaat dindan skoazell ar zant Patron... ha d'ar gear. Prena a c'hellot mar kirit eun dra bennag da gas lod ar pardon d'ar re a zo choumet er gear, met ouz ar staliou sell ebet, hag ar gwella lod pardon a c'hellfec'h rei eo ar pedennou c'houek ho pezo lavaret evit an dud n'o deus ket gellet dont da enori ar zant Patron.

J.-B. MARTIN.

Ar baleer. — Pebez gwall amzer a zo adarre; an holl a en em glemm eus ar glao!

Al labourer. — A gav d'eoec'h? Goulennit ouz ar melfed ma n'int ket laouen o welet ar glao-se o koueza.

Eun den oajet hag eur plac'h yaouank. **Hen.** — Ah 'ta Annaig, gwall denval e kavan da benn hizio; o klask petra emhout?

Hi. — O klask an hent da vont da Baris.

BUHEZ JENOVEFA A VRABAN

skrivet gant GLAODA 'R PRAT, ha skeudennet gant an Dimezell O. DE VILLERS, loreet he labour gant Skol-veur Ijinou-kaer Roazon.

XII

Jenovefa a gouez klanv

An Ankou, evit gwjr, a deu d'he zaludi,
Hag he mab a c'hoanta mervel ive ganti.
Douc a gas eun el da rei d'ez i yec'hed
Ha buhez ken na vo embannet he glanded.

MEUR a vloavez a dremenas en doare-ze evit Jenovefa hag he mab. Seiz goanvez a oa aet ebiou d'ez i abaoe ma oa bet kaset kuit eus kompagnunez an dud-all. Ar goanv betek neuze ne oa bet morse re galet; er bloavez-man avat Jenovefa he devoe kalz poan da c'houzanv eus e berz. Eur gwiskad teo a erc'h a c'holoe ar c'hoad; skourrou ar gwez a blege gant ar zamm betek an douar. Jenovefa he doa poaniet kalz da stoufa toull dor ar c'heo evit miret ouz an erc'h da zont ebars; en aner, siouaz! Kaer he devoa en em vouta dindan berniou man lakaet ganti da ober he gwele, ne c'helle ket miret he c'horf diouz ar yenien. An domder a deue eus an heizez n'oa mui a-walc'h anezi da domma eul lec'h skornet evel ma oa ar c'heo

Hag er m'ez, ar bleizi a yude, al lern a glemme en noz hag en deiz. Jenovefa ne gouske taken gant aon na deuje al loened gouez d'o debri, hi hag he bugel. Benoni a c'houzanvas kalz nebeutoc'h eget e vamm o veza m'oa hoaz diouz an dienez; n'en d'oa gwelet ken. Jenovefa avat, savet ken dibikouz, a v'oe darbet d'ez mont da fall en toull-ze ken tenval ha ker yen. Hag e ouele, hag he daelou, ker kent, a veze troet e frim.

— « M'am bije, emezi, eun tammig tan da vihana ! Gant pegement a anaoudegez vat e frugarekafen Doue evit eun hevelep madelez ! Gwelet a ran, siouaz ! e vezo ret d'in mervel gant ar riou pa 'z eus kement a goad endro d'in ! Evel a gerot atô, va Doue ! Plega a ran a greiz kalon d'ar pezh a fell d'eoc'h. »

Dont a reas da veza treut ha drouk-livet; he daoulagad a oa ét doun en he fenn ha n'o doa ken kement a sked : Jenovefa n'oa mui warni nemet liou an dienez, ar boan hag ar reuz.

— « Petra hoc'h eus, mammig ? a lavaras d'ez Benoni, leun a anken ; n'oc'h mui henvel ouzoc'h hoc'h-unan ! Va Doue ! va Doue ! petra c'hoarvez ganeoc'h ? »

— « Va bugel ker, ar pezh a c'hoarvez eo ez oun klanv ha klanv bras... Me gred emañ o vont da vervel hep-dale. »

— « Mervel ? eme ar pôtr bihan, petra eo an dra-ze ? Morse c'hoaz n'ho peus lavaret d'in petra eo mervel. »

— « Mervel a rin, da lavaret eo ec'h en em roin da gousket evit mad ha ne zihunin mui biken ; va daoulagad ne welint mui sklerijen an heol ha va diskouarn ne glevint mui da vouez sklêr o c'hervel ac'hanon ; va c'horf astennet war an douar ne finvo mui hag a vezo sklaset. A-benn eur pennad e teuo da vreina ha da veska gant an douar. »

— « Va mamm ! va mamm ! arabat eo d'eoc'h mervel ! me ho ped hag hoc'h asped, arabat mervel ! » a lavaras Benoni o tiroll da ouela hag o lampat da bokat d'e vamm a-dro-vriad.

— « Bugel ker, arabat ouela evel-se ; n'eman ket em galloud na beva na mervel hervez va c'hoant : an traou-se a zo etre daouarn an Otrou Doue. »

— « Doue ? eme ar bugel, lavaret hoc'h eus atô d'in eo dreist muzul e vadelez... Ac'hanta, neuze eun dra evel-se ne c'hoarvezo ket, rak me ne garfen ket ober an disterra droug d'eoc'h, n'em befe ket ar galon da laza eul labous bihan zoken. »

— « Ar wirionez a zo ganez, va bugel, a lavaras Jenovefa ; ar pezh ne rafes-te ket. Doue her grao nebeutoc'h c'hoaz. Mar bevomp ervad war an douar-man e renimp gantan da virviken en e varadoz. Gwelet ez peus ac'ha-

non, va mab, o stlepel va dilhad koz hag o wiska re nevez digaset d'in gant Doue ? Ac'hanta, pa blijjo gant Doue ive e raio d'in lezel ar c'horf truilkek-man da zizec'ha ha da zizrei d'an douar... Va ene, neuze avat, a zilammo, a nijo, da gaout hon Tad eus an nenv ; hennez a roio kaeroc'h d'in. Netra da veza lakaet e kemm gant an eürusded a vezo va lod er Baradoz ; eno, n'em bezo mui da c'houzanv a-bers ar goanv, ar yenien, nag ar c'hlenved ; eno ne skuilhlin ket a zaelou, ne huanadin ket, ne deuo koummouenn ebet da denvalaat va zâl. Di eo ez a an dud a ren buhez fur ha santel war an douar. »

— « Mat, va mamm, me a yelo ganeoc'h, a lavaras Benoni ; me ne jomin ket aman va-unan e-touez al loened gouez ; ar re-ze ne gomzont ket ouzin pa c'houlennan eun dra bennak outo. Me a zo o vont da vervel evel-doc'h, da deurel, evel a livirit, va gwiskamant truilhek. »

— « Nann, va bugel ker, eme Jenovefa, ret eo da bep unan gedal e eur ; dont a ri divezatoc'h d'am c'haout d'an nenvou, ma talc'hes da veza fur ha devot evel ez out breman. Selaou mat breman ar pezh am eus da lavaret d'it. Pa weli ne gomzin mui, pa ne halanin ket ken, pa weli ne finvo mui va daoulagad em fenn... neuze e vezin maro. Goude e chomi c'hoaz tri dervez aman, ha pa glevi c'houez ar vreinaadurez gant va c'horf, neuze ez i ac'han o vale dalc'hamat war-zu ar zav-heol. Pa ez pezo baleet epad daou pe dri dervez e tigouezi e penn ar c'hoad bras-man hag e weli eur pezh penenn dirazout. Eno ez eus tud o veza a villierou... »

— « A villierou end-eün, mamm ? Me gave d'in betek-hen n'oa nemedomp hon daou a dud o veza war an douar ! Asa, mamm, perak ive 'ta n'ho peus ket lavaret an dra-ze d'in kentoc'h ? Ma vijec'h krenv a-walc'h, ni a yaje dioc'htu da gaout an dud-se. »

— « Siouaz ! mab ker, an dud-se eo o deus digaset ac'hanomp aman da vervel en diouer a bep tra. »

— « O neuze, mamm, n'em eus ezom ebet anezo ; me a grede oa an holl madelezes evel-doc'h. Livirit d'in, mamm, daoust hag an dud-se ne dleont ket mervel eun deiz a deuo ? »

— « Eo, va mab, eme Jenovefa, den ne c'hello tec'het dirag ar maro. »

— « Ac'hanta neuze ne ouezont ket, ken nebeut na ouien-me a-rôk hirio. Mont a ran d'o c'haout d'o skollia. Me a lavaro d'ezo : « Tudou, c'houl a varvo, ha ma na deuit ket da wellât, ne 'z eot ket da rouantelez an nenv. » Ha neuze, ma klevfent va c'homzou !... »

— « Paour kêz ! eme Jenovefa, pell a zo o deus klevet an dra-ze ha ne wellaont ket. Ne vank netra d'ezo, traou eus ar gwella o deus da zibri ha da eva, gwisket

kaer int, alies zoken e weler mein a dalvoudegez vras o lugerni war o bruchedou, evel ma lugern ar stered en noz e bolz an nenv. Ne zalein ket da zisplega d'it penôs eo o ziez, o c'hambjou : tommet e vezont er goanv ha ne vez morse a denvlijen enno. An darn vuia eus an dud-se koulskoude ne zaleont ket an disterra da drugarekât Doue evit donezonou ker kaer. Alies e vezont oc'h en em beilhat, o skei an eil gant egile, ker gwas ha ma c'hellont, Mervel a ra bemdez meur a hini anezo ; ar re-all ne reont van ebet evit-se hag a zalc'h da veva en dizurs evel ma tlefont chom atô er stad-se. »

— « Doue ra viro ouzin da vont morse da jom gant tud evel-se, a lavaras Benoni. Sotoc'h int eget an heiez hon eus aze ha ne glev seurt eus ar pezh a lavaromp. Gwelloc'h e kavan beva aman gant al loened gouez, eget mont da danva o frejou aozet gwella. Me a jomo aman ; n'ez in biken da gaout an dud-se. »

— « Ret e vezo d'it mont, va mab ; n'ec'h eus ezom ebet da gaout aon razo. Selaou mat ar pezh a jom ganen da lavaret d'it c'hoaz. Betek-hen n'ec'h eus klevet hano ganen nemet eus an Tad hon eus en nenv. War an douar ec'h eus eun tad ivez evel ma 'z oun-me da vamm. »

— « Eun tad hag a welin evelloc'h, mamm ? Eun tad hag a roio d'in e zorn evel ma roit d'in hoc'h hini breman ? » a c'houlennas ar bugel leun-barr a levenez.

— « Ya, va mab. Gwelet a ri anezan ha koms a ri outan. »

— « O ! eme ar bugel, koms ouz va zad ! Perak ivez 'ta, mamm, ne deu ket an tad-se da welet ac'hanomp ? Perak e lez ac'hanomp aman el lec'h gouez-man ? N'eo ket hen koulskoude marvat eus an dud fall-ze ho peus komzet d'in anezo ? »

— « Nann, va bugel, eun den mat eo, a respontas ar vamm ; da dad ne oar ket e pe stad emamp-ni aman ; kredi a ra omp bet lakaet d'ar maro : evitan, me eo ar falla maouez a zo bet biskoaz war an douar. Tud falli-ker o deus roet an dra-ze d'ezan da gredi, o lavaret gevier spontus diwar va fenn. »

— « Lavaret gevier, mamm, petra eo an dra-ze ? »

— « Lavaret gevier, eme Jenovefa, a zo lavaret evel gwir traou hag a ouezer a zo a eneb ar wirionez. »

— « Daoust hag ober a c'heller kement-se ? a c'houlennas ar bugel. Evidon-me n'em bije morse sonjet ober an dra-ze. »

— « Mat, va mab, evel-se eo bet troet da dad da ober droug d'omp. Hag e kontas d'ezan petra oa c'hoarvezet, da vihana ar pezh a oa hervez e dammig skiant. »

— « Sell ouz ar walenn-man, emezi, da dad eo en deus he roet d'in. »

— « Va zad ? eme Venoni. O va mamm, diskouezit anezi d'in, mar plij, ma sellin a-dost outi. Gwelet em eus betek-hen kalz traou grêt gant va Zad eus an nenv, evel ma 'z eo an heol, al loar, ar stered, ar bokedou, n'em eus gwelet netra c'hoaz hag a ve bet grêt gant va zad eus an douar. »

Jenovefa a lammas he gwalenn diwar he biz hag a lakas anezi etre daouarn he mabig.

— « Brao bras eo, emezan. Daoust hag hen en deus c'hoaz va zad gwalinier-all evel houman ? Ha kaout a ra d'ec'h, mamm, e rofe unan bennak d'in ? »

— « Ya, va mab, eme Jenovefa o lakât ar walenn adarre war he biz. N'ankounac'ha ket kemeret ar braoig-se diwar va biz pa vezin maro da gas d'az tad. Betek va maro e chomo aze, evel ma virin atô ar garantez em boa touet d'ezan hag am eus miret atô divlamm. Ar garantez-se a oa glan ha digailhar evel an aour a zo oc'h ober ar walenn-man. D'ezan oun bet ha d'ezan hepken, evel eo bet bepred ar walenn-ze war va biz. Pa vezi digouezet e bro an dud e c'houlenni gwelet ar c'hont Si-froa, hennez eo hano da dad. Goulenn outo kas ac'hannout d'e gaout ; arabat e vezo d'it avat lavaret da zen all ebet na piou out na petra glaskes. Ha gant a ri diouall da ziskouez ar walenn da zen. D'az tad e roi anezi hag e liviri d'ezan :

« Va zad, setu aman gwalenn va mamm ; hi he-unan he deus lavaret d'in digas anezi d'ec'h evit ma welot ez oun ho mab. Marvet eo breman ez eus eun toullad derveziou. Ober a ra d'ec'h he goue'hemennou diveza. Karget oun ganti da lavaret d'ec'h ez oa divlamm hag he deus pardonet ho torfed. Fizians he deus d'en em gaout ganeoc'h adarre e baradoz an Otrou Doue, p'eo gwir n'he deus ket bet an eurvad-se war an douar arôk mervel. Pedit a ra ac'hannoc'h da veva bepred hervez lezennou Doue ha re an Hiz, hag arabat e vezo d'ec'h, emezi, gouela warni. Goulenn a ra ouzoc'h karet ha sevel ac'hannoc'h evel he deus grêt he-unan. »

« Va bugel ker, arabat e vezo d'it, dreist-oll, ankounac'hat da lavaret d'ezan ez oan divlamm ha fidel, ha lavar d'ezan ive eo bet ar re-ze va c'hoarzou diveza o vervel ; lavar em eus karet anezan betek va huanadenn ziveza. Konta a ri d'ezan penôs em eus bevel ha penôs oun marvet el lec'h gouez-man pell dioc'h an dud. Lavaret a ri d'ezan e karfen e ve savet va c'horf ac'hann d'e gas d'an douar santel da gichen korfou va zud varo, rak ne gredan ket em befe grêt morse netra hag a c'hellje ober an disterra mez d'ezo. Eun dra-all am eus c'hoaz da zeski d'it : bez' em eus war an douar, evelvoud, tud hag

a garan kenan. Va Doue ! pa zonjan ! n'ouzon ket ha gellet o deus chom hep mervel mar o deus klevet ar pez a zo bet grêt d'in. Mar n'int ket maro c'hoaz e pedi da dad da gas ac'hanout betek enno, prima ma c'hello : ar blijadur o devezo o welet o mab-bihan a raio d'ezo ankou-nac'hât seiz vloaz anken. O va zad ! a lavaras Jenovefa o tiroll da ouela dourek, nag a wech ho pezo-hu huana-det warlerc'h ho merc'h ! ha c'houi, mamm dener, dize-c'het ho pezo eienen ho taelou o ouela war stad reuzeu-dik ho merc'h Jenovefa ! Va zud ker ! pegement e kar-fen lavaret kenavo d'eoc'h c'hoaz er bed-man ! Siouaz ! lavaret a rafec'h kement-all mac'h oufec'h ez oun beo c'hoaz. Hogen, kredi a rit, hep mar, ez oun beziet pell a zo e korn pe gorn ar gouelec'h. A drugare Doue ! du-ze, er Baradoz, ni a en em gavo holl adarre. Hep ar gwel a gement-se petra ve hor buhez war an douar-man ? Re a boaniou hon dije hag an dizesper a c'hounesfe hor c'halon... Ouela a res, va bugel ? Digarez ac'hanon ma ran poan d'it. O koll da vamm evit gwir e kolli kalz, rak me a gar ac'hanout kement ha ma c'hell ar vamm wella karet he bugel ; hogen, Doue a zo o vont d'az tigoll o roi d'it eun tad hag a garo ac'hanout evel am eus-me grêt. Sec'h eta da zaerou, rak ranna a reont d'in va c'halon. Da dad a garo ac'hanout eus e holl galon ; kemeret a raio ac'hanout war e varlenn hag e lakaio eur bern pokou tener war da dal. Starda a rai ac'hanout war boull e galon o lavaret : ô va mab kêz ! Ha neuze e komzo ac'hanon hag e c'houlenno diganez lavaret d'ezan va doareou dre aman. O sellet ouzit e ouelo gant levenez da veza kavet ac'hanout, e ouelo ive, siouaz ! gant keuz ha gant glac'har da veza kollet ac'hanon-me. »

An daerou a viras ouz Jenovefa da zerc'hel da goms pelloc'h ; koueza a reas war he gwele man hag eur pennad brao e chomas hep gellout lavaret ger, ken diner-zet 'oa.

XIII

Jenovefa war c'hed eus ar maro

Me eo ar maro kris, dinatur ha digar,
N'em eus truez ouz den; me zo dall ha bouzar;
Me n'em eus nep mignon, ha zoken n'am bo ket
Rak den c'hoaz betek-hen n'em eus het espernet.

HEPDALE koulskoude e terras ar yenien, eun avelig dous a oa deuet da c'houeza e lèc'h avel viz ar goanv. Da greiz-de e teue ar c'heo-epad eur pennadig, bannou klouar an heol. An ere'h hag ar frim dre-oll a deuze, klenved Jenovefa aval a yea, siouaz ! war wasât : an Ankou a zirede daveti. Kemeret a reas ar groaz koad grêt ganti he-unan hag hi da lakât he ene e stad da vont dirak Doue.

« Siouaz ! emezi, n'eus beleg ebet war va zro en eur-man, pa 'm bije kement a ezom anezan d'am c'houez ha da roi d'in ar bara a vuhez. Gwir eo emaeoc'h dalc'h-mat tost d'in, Otrou, c'houi ar Beleg a bep amzer ! Ya, e-kichen an dud e poan eo e tleer dreist-oll klask ac'hanoc'h. Dont a rit da welet ha da frealzi an nep a c'houzanv hag a c'halv ac'hanoc'h. C'houi eo ho peus lavaret : « Setu me o skei war an nor ; an neb a glevo va mouez hag a zigoro d'in, hennez a welo ac'hanon o vont da jom gantan. »

Goude beza lavaret kement-se, Jenovefa a jomas pell bras da bedi a galon, he daouarn kroaziet gant devoision vras hag he daoulagad serret.

Benoni a jome noz-deiz war he zro. Ker sammet oa e galon ma ne c'helle mui na dibri nag eva. Lenn a rea e daoulagad e vamm kement a felle d'ezhi hag e veze mall gantan senti ; ober a rea eus e wella evit ma vije eas ; gant eur vozad man e tizec'he al leizded eus ar mogerioù evit na gouesje ket an diveradour warni. Dastumet en doa eur bern man epad an hanv ; ganto e reas eur gwele nevez ha fresk d'e vamm. A-wechou e figase d'ezhi dour eus ar feunteun en e grogen : « N'ho peus ket a zec'hed, mamm ? Tamm eo d'eoc'h hag ho muzellou a zo sêc'h ! » a lavare-hen. Goude e lampe da vriata e vamm : « Va mamm ! va mamm ! emezan, na me a garje beza klanv en ho lec'h ! Mar gellfen mervel evidoc'h ! »

Eun nosvez he doa kousket eun tamm bennak, ha pa deuas ar beure, pa zihunas, setu ec'h en em gavas kalz easoc'h. Epad he c'houk, Jenovefa he doa lezet he c'hroazig da goueza, ha breman e klaske anezi. Ar mab a zivinas. « Petra eo an dra-ze, mamm ? » emezan.

— « Pell a zo, va mabig, em dije kômzet d'it eus mister hon Dasprenedigez, panefe ma kreden em boa amzer da c'hedal. Gwelet a ran eo arabat apell eun dra vat da ober. Gouzout a res en deus an Tad eur Mab henvel outan e pep tra. Re yaouank out c'hoaz da glevet ervad kement en deus grêt Mab Doue evidomp. Lavaret em eus d'it ez eus war an douar eur maread tud ; an dud-se n'int ket holl leal hag eün, Klevet ec'h eus ganen petra eo mervel, ha gwelet a res da vamm baour o c'hedal ar maro. Ac'hanta, mont a ran da zisplega dirazout ar pep brasa eus ar pezh en deus grêt Mab Doue evit an dud. Neuze e ouezi perak e karan kement ar c'hoad-man a zo em dorn.

Jenovefa a zisklerias da Venoni mister bras Dasprenadurez an dud. Pa lavaras d'he mab petra reas ar Yuzevien da Jezuz, Benoni a zerras e zaouarn hag a lavaras, droug ennan :

— « An dud fallakr ! Penôs ive e lezas Doue an Tad ober kement-all d'e Vab ? »

— « Va mab, Jezuz e-unan a bedas e Dad da gaout truez outo : « Va Zad, emezan, bezet truez outo, rak ne ouzont ket petra reont ! » Marvet eo evit an holl, zoken evit e vourrevien. E varo, va bugel ker, a oa eun dra ret, rak hep ar sakrifis-se den ebet na vije aet d'ar Baradoz, na ni nag ar re-all. »

An daerou a deue eus daoulagad ar pôtrig.

Ar wech kenta oa d'ezan da glevet an traou-se, ha setu perak e skoent kement e galon.

— « O peger mat eo Jezuz ! emezan, o sec'ha e zae-rou. Livirit d'in, mamm, Jezuz, n'eo ket 'ta ? a zo breman en nenv ? »

— « Ya, va bugel ker, en nenv eman a dra zur. Pa var-

vas e voe distaget dioc'h ar groaz ha lakaet en eur bez henvel a-walc'h marvat ouz ar c'heo-man, nemet e voboutet eur mên bras da stanka toull an nor. Hogen, tri dervez goude e teuas er mêz eus ar bez anezan e-unan, leun a vuhez. An holl dud n'oant ket drouk koulskoude, arabat e ve d'it kredi, darn zoken a oa tud vat, tud eün ; ar re-man a zelaouas mouez ar Mestr hag a deuas da veza gwelloc'h c'hoaz. En em staget oant ouz Hor Zal-ver, hag e varo a dôlas anezo en anken. Pebez levezeg evito pa weljont anezan beo a-nevez ! Lavaret a reas d'ezo ez ea d'an nenv da gaout e Dad. O klevet edo adarre o vont diganto, an diskibien a zirollas da ouela. Ha Jezuz a lavaras d'ezo : « Na ouelit ket evel-se hag arabat d'eoc'h beza trubuillet. Mont a ran da bourehas ho kadorioù e-kichenik va Zad. Grit kement am eus goure'hemennet d'eoc'h hag e teout d'am c'haout ; eno e viol eürus e gwirionez, ha den ne c'hello lammet diganeoc'h hoc'h eürused. Mont a ran hag evelato e chomin ganeoc'h, en doare ma c'houzoc'h, keit ha ma pado ar bed. »

Benoni a jome sebezet ken kaer e kave an traou-se.

— « Kement-se a oa dudius da welet ha da glevet, amezan. Asa, mamm, livirit d'in, daoust ha gouzout a ra Jezuz emamp aman'o c'houzanv, pell dioc'h daoulagad an dud ? Daoust ha ni a yelo ive eun deiz d'an nenv da welet Doue ? »

— « Doue, hep mar, a wel ac'hanomp aman evel ma wel pep tra : karout a ra ac'hanomp, digas a ra d'eomp menozioù mat hag e skoazell a ro d'eomp da vont war wellât. Te, Benoni, a zo eur bugel eus ar re wella, ha koulskoude n'emaout ket e penn uhella ar zantelezh. Gwelet a ri an dra-ze dreizout da-unan, ma keres teurel evez. Mar o dije an dud lakaet ac'hanout d'ar maro, n'ez pije ket pedet evito, evel ma reas Jezuz-Krist ; lavaret ec'h eus end-eün ez pije bruzunet anezo mar ez pije gelliet. N'out ket hegarat evel Mab Doue ha n'eo ket da garantez ker bras hag e hini. Ret eo d'eomp bale war roudou Jezuz, mar fell d'eomp tizout al lec'h m'eman, da lavaret eo e tleomp beza eveldan dinamm, kunv, karantezus ha die'hloar. Benoni, va bugel ker, gouzout a res breman perak e karan ar groaz, perak e talc'han anezi bepred em dorn : digas a ra sonj d'in eus karantez an Hini a zo maro warni evidon ; lavaret a ra d'in eo dre ar boan hag ar maro ez eer d'ar baradoz. N'em eus netra-all da lezel ganez, bugel kêz, evit kaout envor ac'hanon ; pa vezin maro e lammi anezi eus tre va daouarn sklaset hag e viri anezi, ha divezatoc'h, pa vezi bras ha galloudus, arabat e vezo d'it kaout mez o lakât anezi ouz ar voger, a-wel d'an holl, en ez kambr kaera. Sonjal a ri, hep tro ma well anezi, e madelez divuzul an

Hini en deus roet e vuhez evidomp, sonjal a ri ive en da vamm, a zo hirio o vont da yervel.

Mar fell d'it ober d'in eur blijadur ziveza, va mab, ro d'in da c'her e laki atô da boan da ren buhez c'hlan ha divlamm. Kar an dud ha gra d'ezo ar muja ma c'helli a vad ; ro zoken da vuhez evito, mar deo talvoudus bras kement-se evito, ha goude n'o dije tamm anaoudegez vat ebet evit kement-se. Ma teu c'hoant d'it da ober an dra-se o sellet ouz kroaz da vamm, ar groaz-se a vezo talvoudusoc'h d'it eun tamm mat eget an holl denzoriou a c'hello da dad roi d'it eun dervez. »

Ar brezegon hir-ze a beur-zinerzas ar paour kêz Jenovefa. Ma chomas goude pell bras dilavar. Pa deuas adarre eun tammig nerz bennak d'ezi e lavaras :

— « Gant ma c'helli mont betek da dad, pôtr paour ! Ne vezo ket eun dra eas d'it mont eus ar c'hoajou gouezman. Doue, gwir eo, a vezo ganez, hag hen e-unan eo a gaso ac'hanout betek an tad en deus roet d'it war an douar. Arabat e vezo d'it ankounac'hât kas ganez eur banne mat a lez evit n'ez pezo ket re a naon ; kas ganez ive va fenn-baz, ma c'helli en em zifen ouz ar bleizi, evel em eus grêt me va-unan. Bugel kêz ! yaouank out, ha dinerz, hep mar ; bez dienkrez, Doue eo ar Mestr ha kemeret a ray ac'hanout en e warez. An nep a lakay e fizians ennan n'ez ay ket da goll. »

Gwasât a reas d'ezi wardro ar pardaez ; mil boan he doa o tenna he alan hag eur c'houezenn builh ha yen a zivere penn da benn he c'horf. Dastum a eure neuze kement tamm nerz a jome ganti hag he lavaras d'he mab :

— « D'an daoulin, mabig kêz ! mont a ran da roi d'it va bennoz, evel ma roas va mamm d'in he hini pa deuas evidomp eur an disparti. »

Ar bugel a gouezas d'an daoulin en eur ouela ha Jenovefa a asiennas war e benn he daou zorn da lavaret gant kalonad :

— « Va mab karet, ra vezi benniget gant Doue ! Ra vezi bleinet gant e Spered-Santel betek ar baradoz el lec'h ma vezimp unanet da viken ! »

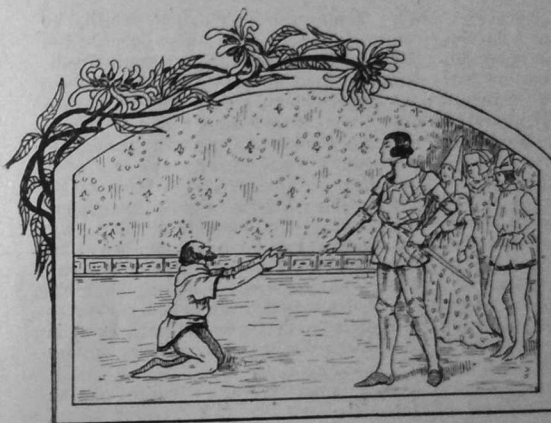
Starda a reas anezan war he c'halon hag e pokas d'ezan gant teneridigez.

« Arabat e vezo d'it morse, va mab ker, kemeret skouer war an dud fall ! Bez' atô devot ha dinamm. »

Siouaz ! ne c'hellas ket lavaret hirroc'h : koueza a reas war he gwele, skoet gant ezenn ar maro.

Daoulinet tost d'ezi, Benoni ne ouie ket pe oa kousket e vamm pe hi a oa aet gant an Otrou Doue, Hag ec'h hirvoude, e tifronke, e pede :

— « Otrou Jezuz-Krist, ho pezel truez ouz va mamm, deuit da zihuna anezi ! »

XIV.

Rann-galon Sifroa
o kredi eo maro Jenovefa

O Jenovefa gêz, ranna 'ra va c'halon!
Penôs denneus ho perz kredi gedal pardon!
..... Va glac'har, va anken
Goude m'am bezo grêt eur binijen gallet
A c'hello marteze bihannât va feched;
Pa 'z eo gwir eo ker bras trugarez hon Doue,
M'em beus fizians ganech monet d'her gwelet d'an ne.

BUR gouli grevus a zalc'he Sifroa prizoniet en e dell. Eur zac'had kounnar a yeas annan pa lennas tamallou gaou e evesaer, ha war an töl e roas urz da zibenna e bried. Wolf, e skoueder hag e gamarad brezel, a oa d'ar c'houlz-se pell ac'hano. Raktal ma tizroas ez eas da c'houlenn kelou digant e vestr eus doare e yec'hed. Ar c'hont a zisplegas d'ezan war-eün kement a skrive Golo d'ezan eus ar gêr. Ar zervicher koz a yeas fall o klevet kement-all.

— « O va mestr ! va mestr ! emezan, petra ho peus grêt ?... tui a rafen dirak Doue ha dirak an dud n'he deus grêt ho pried droug ebet, pell ac'hano end-eün. Eun den savet evel m'eo bet Jenovefa, eur plac'h ken devot ha ker fur ne c'hell ket en em lezel da vont ken prim-ze d'ar gwas dizursiou. Me a zo koz, otrou kont,

hag em eus gwelet kement-se dalc'h-mat. Sellit, ho Kolo n'eo nemet eun den fallakr. Dre finesa, dre droiou louarn eo deuet a-benn da c'hounit ho krad vat. Kredit ac'hanon, otrou kont, an nep ho meul dalc'hmat hag a lavar « ya » d'eoc'h bepret, hennez a zo trubard hag eo mall diouall dioutan : n'en deus evidoc'h nemet disprij e goueled e galon ha ne glask nemet e vad e-unan. Eur gwir vignon a lavaro d'eoc'h atô ar wirionez evel m'e-man, daoust ha ma vefe kasaüs da glevet. O va mestr ker, en han' Doue ! klevit va fedenn : Freuzit prima ma c'hellot an urz hoc'h eus roet re vuan. Ha n'eo ket gwir ne varnfec'h ket an disterra eus ho sujidi hep beza kleket e zifennou ? Hag ho peus kredet, evel-se, dre eun töl penn, eur froudenn, barn d'ar maro ho pried santel ? Ha n'ho peus-hu ket bet an disterra douetans e c'hellebi beza divlamm ? Doue ra viro, ôtrou, ho pefe da ruzia gant ar vez ha da skuilha daerou gwad evid an urz-se roet re vuan !

Aen am eus na ve breman divezat evit miret ouz an torfed da c'hoarvezout !... »

Sifroa a anzavas oa aet gwall vuan gant e varnedigez. Koulskoude, Jenovefa pe C'holo, unan anezo o daou a oa kablus... Pehini ? N'oa ket evit lavaret piou.

Lizer Golo a oa steuet gant gevier livet ker brao hag al louarn en doa douget al lizer en doa desket ker mat e gentel ma voe dallet ar paour kôz kont ken douget d'ar gwarizi ha d'ar vuanegez !

Kerkent Sifroa a gasas eur c'hannad da gemenn d'e evesaer kloza Jenovefa en he c'hambchou ken na ziroje eus ar brezel, elêc'h laza anezi. Ouspenn-se e roe urz d'ezan da ober braoa ma c'hellje d'ezi. E wella loen a roas d'ar c'hannad evit ma 'z aje difre hag eur yalc'had mat a arc'hant a roje d'ezan, a lavare, ma tigoesje duhont abret a-walc'h ha ma tigasje d'ezan endro kelou mat eus e dud.

Tristidigez ar c'hont ne reas nemet kreski keit ha ma voe ar mevel oc'h ober e dro. Gwech e krede ez oa divlamm e bried, gwech-all e krede, en eneb, en doa grêt re vrao da C'holo evit ma teuje breman da c'hoari d'ezan eun dro fall evel hounnez. Ne bade ket gant ar boan spered. Ouspenn dek gwech hemdez ez ea Wolf eur pennad war an hent da welet hag hen e tizroe ar c'hannad : *alies e tremene* an noz en he hed hep konsket takenn ebet. Eun dervez bennak e tigonezas ar c'hannad gant kelou fall, sionaz ! Evel en doa gourc'hemennet an otrou, an itron hag he mab a oa bet lazet e kuz en eur c'hoad bras. Kement-man a voe evel eun töl orz skoet war benn ar c'hont. Adalek neuze e dal a deus da veza tenvalloc'h c'hoaz ha Wolf a vennas mervel gant ar c'hlae'har. Holl zoudarded Sifroa bodet endro d'e

deit a douas a rajent da C'holo paea ker e dorfed euzus.

Sifroa a voe pell c'hoaz o c'houzav gant e c'houlï, seul belloc'h ma oa brasoc'h e c'hlae'har hag e dristidigez. Kerkent ha ma c'hellas chom en e zav e c'houlennas dizrei d'ar gêr, ha roet e voe d'ezan e c'houlenn, p'eo gwir oa tree'het ar Vorianed. Dizrei a eure tenval e benn, mantret e galon, Wolf hag e zoudarded war e lerc'h :

Pardaez oa pa lakâs e dreid war douarou e zamani. An holl pôtrez, merc'hed, bugale, a deue er mêz eus o ziez da zellet outan o tremen. Ar c'hont a ziskennas diwar e vare'h da zaludi anezo ha da lavaret eur gomz vat da bep hini. Goulenn a reas goude petra oa tremenet keit ha ma oa bet pell eus ar gêr. An dud-man a reas holl meuleudi Jenovefa hag a zispakas dizamant doa-reoù divalo Golo.

War gement-se ar c'hont a yeas larkoe'h, sammet muoc'h-mui. En noz-se zoken e tigonezas en e gastell. An holl brenestou a oa sklerijennet hag ar muzikou a reas eun trouz da vouzara. N'edod ket war e hed eus an ôtron kont koulskoude. Golo eo a roe pred bras d'e vignoned feal. Lakaet en doa en e benn e tlie an otrou kont mervel er brezel gant e c'houlï hag ez ea, hen, Golo, da veza savet da vestr war leveou Sifroa Klask a rea ive moug e kreiz an trouz klemmou e goustians bourrevet. Oc'h e welet ouz eun döl servichet mat, hiniennou a lavare etrezo a-vouez izel : « Sur a-walc'h e sailhe Golo gant e vadou ma tigoesfe d'hor mestr ker mervel ! N'em eus ket a avi outan avat. Sell ouz e benn, pegen tenval eo ! Gwall grinet e rank beza gant an enkreiz. — Gwir a-walc'h a leveres, eme unan all, pœzon a zo en holl blijadurioù a gemer. Chom a ra zoken serret e galon dirak ar bern friko-man. Sell outan 'la ! Azezet eo eyel eun torfetour o e'hdal eur varnedigez a varo ! N'eo ket me a garfe beza en e groc'hen ! N'eo ket me a garfe mont evitan d'ar bed-all ! »

Pa voe digouezet dirak dor vras ar c'hastell, ar c'hont a roas urz d'an trompilhou da dregerni evit rei da anaout oa diizo. Ar zoudard a rea ar gward war veg an tour a ziskonezas en doa klevet. Ar frikoterien ive o doa klevet hag a jomas mantret, evel skoet gant ar gurun. « Ar c'hont ! ar c'hont ! » enezo. O krena evel eur bern deliou. Golo a ziskennas hag a yeas lostok da gregi e kabest marc'h Sifroa. Heunan a zellas outan en e zaoulagad hep lavaret ger. Golo a blegas e benn ; mar hen dije gallet neuze diskenn en douar ! kredi a rea e lenned e holl dorfejou skrivet war e dal gant lizerennou tân. Hag ee'h henchas e vestr a-dreuz ar porz bras, e ziwesker oc'h horjella dindannan. Mil boan en doa ive o tere'het

ar goulou en e zorn. Ar c'hont a welas dre-oll roudou dispignou direiz, an dizurz, traou foranet. Ne wele nemet pennou estren, liou ar spont warno, Eun toulladig mevelien koz a zalude anezan o ouela. O veza aet er zal vras, Sifroa a ziskennas war an dól e dok houarn hag e gleze ; goude e c'houlennas digant Golo roi d'ezan al c'houezion ar c'hastell hag e kasas Wolf da lakât serri ha diaouall mat an holl doriou, evit n'ez aje den er miz. Roi a reas urz ive da bleal gant e zoudarded, da roi d'ezo kement o doa ezom. Neuze e lavaras d'ar re a oa endro d'ezan mont diwar e dro.

Sifroa a yeas war-eün da gambr Jenovefa : prenet oa bet gant Golo kerkent ha grêt gantan e dorfed hag abaoe ne oa ket bet enni. Pep tra a oa eno evel en deiz m'oa lakaet ar brinsez er bac'h. Ar c'hont a gavas eur gurunenn lore hanter c'hraet d'ezan ganti a-benn ma feuje en dro ; e-kichen, telenn Jenovefa hag eul leor kantikou savet darn anezo ganti he-unan ; var an dól edo an doubl eus al liziri a skrive hi d'ezan : hini ebet anezo ne oa aet morse betek ennan. Sifroa a lennas al liziri-ze leun a garantez tener. Jenovefa a lavare e pede Doue bemdez evitan, he doa mall bras d'e welet dizro d'ar gêr hag ez aje d'hen diambroug gant he bugel (edo war c'hed anezan). Lavaret a rea ouspenn pegen enkrezet oa gantan o veza ne skrive morse ger ebet. Hag evit gwir, Golo n'en doa morse roet d'ezhi liziri he fried ken nebeut n'en doa lezet da vont eus ar c'hastell liziri Jenovefa d'he fried.

Hanter-noz oa. Sifroa koulskoude a jome eno beuzet en e c'hlac'har. Setu Bertha o tigeri hag o tont er gambr. Lakât a eure etre daouarn an Otrou al lizer skrivet gant e bried e « Tour ar bec'herien ». Diskouez a reas d'ezan ive ar c'hollier perlez. Sifroa hen anavezaz raktal. Ha Bertha neuze da gonta kement he doa gwelet ; n'her greas ket avat hep skuilha daerou puilh.

Glac'har ar prins a oa bet didrouz betek eno ; neuze avat e tarzas hag e krogas da zifronkal, ma 'z oa eun drouz e welet. N'en doa ket a ezomm a gement-se evit kredi start oa divlamm e bried. Pokat a reas kalonek da lizer Jenovefa, hag e skoe war e galon, e tamalle d'ezan e-unan e dorfed. Sevel a reas en e zav hag e c'houlennas e gleze evit mont da laza Golo raktal. Wolf, koulskoude, a deuas a-benn da rei d'ezan da glevet ne c'helle ket barn eun den, n'eus fors peger fall eo, hep beza e glevet, da vihana.

Sifroa a reas ehadenna ar fallakr war an eur hag e deurel en toull tenval el léc'h en doa bet e-unan ar grisder da deurel pried fur ha santel e brins. Kroget e voe ive en e gompagnunez.

Antronoz e voe digaset Golo dirak ar prins. Sifroa a zellas ouz an evesaer digalon gant madelez ha dousder :

— « Pe seuff droug, emezan, am eus -me grêt d'it evit ma rajez d'in ken divalo ? Pe seurt droug o d'oa grêt d'it va gwreg ha va mab ? N'oas nemet eur paour kêz bugel emzivad pa 'z out bet digemeret er c'hastell-man, hag abaoe hon deus grêt d'it an holl vad a c'hell-lemp. Perak 'ta paea ac'hanomp gant kement a fallo-niou ? »

Golo a oa war c'hed da glevet ar gurun o krozal, chom a reas mantret dirak eur basianted ker bras ha ker sioul, hag e lavaras a-dreuz e zaerou :

— « Siouaz ! Otrou, dallet oun bet gant eur c'hoant direiz. Ho pried a zo fur ha glan evel eun êl. Me, fall evel an diaoul, am eus poaniet da lakât anezi da goueza er fank, hag o veza ma stourme atô ouzin em eus grêt d'ezhi paea ker. »

Sifroa a voe dizammet o klevet kement-se. Golo e-unan a anzave oa divlamm Jenovefa ! Kas a reas ar bourreo d'an disheol hag e tirollas adarre da zifronkal. Mil gwech e roas e valloz d'an tól kounnar en doa grêt d'ezan barn e wreg santel d'ar maro.

Adalek neuze Sifroa a jomas evel serret, tenval e benn, kloz e c'hinou ha klanv e galon. A-wechou e c'hla-c'har a rea d'ezan alteri. E vignoned, ôtroned ar c'hastell a dro-war-dro, a deue gwech ha gwech-all d'e welet, koll a reant o foan oc'h esa diroufenna e dal. Sifroa a jome breman e kambr e bried ha ne deue ac'hano nemet evit mont d'ar chapel. Kas a reas tud da glask bez Jenovefa evit ma 'z aje di da bedi ha da ouela hag ive evit sevel he c'horf ha rei d'ezan muoc'h a enor. Ne voe kavet netra, rak an daou zen karget gant Golo da laza Jenovefa a oa aet pell a oa e-miz ar vro ha den n'en doa morse abaoe klevet hano diouto.

Ar c'hont a lakas eur zervich bras en iliz parrez evit Jenovefa hag he mab. Daoust ma 'z oa bras an iliz, an darn vrasa eus an dud a rankas chom er-miz. Sifroa a roas aluzennou bras d'ar beorien en deiz-se ha savet e voe en iliz eur mên bras kizellet en envor eus ar brinsez.

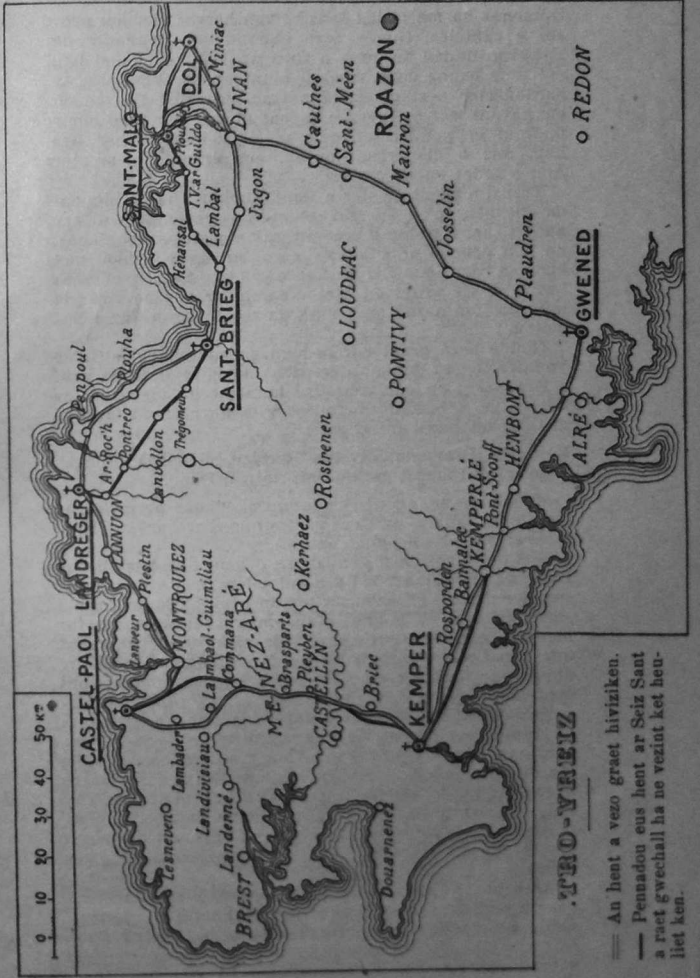
TRO VREIZ

Gellet hon eus dont a-benn da anaout an hent a rae ar re goz pa 'z aent da bardon ar Seiz-Sant; pennadou eus an hent-se a zo bet dispennet ha n'int ket kalz ledannoc'h ken eged eur wenojenn, met pennadou all a jom ivez hag a zo ledan evel baliou eur c'hastell ha goloet gant leton flour ha glaz; pa dremener dreizo n'oar ket evid en em viret da zonjal er Vretoned o deus heuilhel an hent santel-se edoug ar c'hantvejou tremenet, saludet ar c'hroaziou-se goloet a ginvi louet, pedet er chapeliou-se a zo o koueza, siouaz, an eil goude eben, en o foull, diskaret gant avel an dizouelez kement ha gant ivinou yut an amzer. An A. chaloni Ab-grah eus a Gemper, hag e vignon Loeiz ar Guennec, a zo deuet a-benn o daou da c'houzout dre be hent e tremene gwechall goz pardonerien ar Seiz-Sant, e Kerne hag e Leon azalek Kemperle betek Pont-Menou. Eus a Wened da Gemper ec'h heulient an hent bras ledan hag eun bet graet breman 2.000 bloaz, gant ar Romaned. En hanter 'n hent e kavent Kemperle, eur gerig koant azezet, etre iliz Sant-Mikel hag iliz abati ar Groaz Santel, o walc'hi he zreid e dour an Izol hag an Elle; goudeze e figonezent gant chapel an Dreinded e Melgwen, ha Lok-Maria an Hent, e Sant-Divy. E Lok-Maria e weler c'hoaz eun aoter en enor d'ar Seiz-Sant, met siouaz, dre eur fazi graet, n'eus ket a c'hwall bellou, gant tud ha ne anavezent ket eur seurt eus istor o bro, seiz mab santez Perpetua eo o deus digadoriet seiz Sant Breiz. Dre ma tostaent ouz Kemper e kavent, e parrez Ergue-Armel, klanvdi santez Anna ar Gelenn savet gant menec'h sant Yann Jerusalem; pemp pe c'houec'h klanvdi a oa e Kemper d'o digemeret ha chom a c'hellent eun dervez pe zaou e ker vat sant Kaourintin.

Kendere'hel a raent o hent dre Gerfeunteun, Peniti sant Ronan, ar Guellen, e Brieg, el lec'h ma welet gwechall skeudenn eur falz-doue e verke eur marc'heg o flastra unan bennak, dindan e dreid, eul lost aer d'ezan.

Pelloc'hik, e kavent chapel ar Vadalen, a oa war lez eun hent hanvet hent Iz hag a 'z ea eus a Geraez da Zouarnenez; pelloc'h c'hoaz, dre ma tostaent ouz reier ha chapel Hijour e c'hellent kaout eun taol-lagad eus ar re gaera war ar menezio Du, gourenez Kraozon, Menez-Hom, mor Douarnenez ha plas ar C'horn; ac'hano pa vez an amzer en e c'haer eo eun dudi sellet ouz Bro Gerne.

Goudeze ec'h en em gavent gant chapel Itron Varia ar Feunteunioù, e Gouezeg, eur gwir iliz, el lec'h ma

TRO-BREIZ
 — An hent a vezo graet hiviziken.
 — Pennadou eus hent ar Seiz Sant a raet gwechall ha ne vezint ket heuilhel ken.

tremenas ha ma pedas sant Erwan hervez skridou prosez e zantelez. Goude beza chomet eur pennadig da ziskuiza dindan ar gvez a zo o waskedi ar chapel hag evet eur banne dour fresk e feunteun ar Werc'hez, ar bardonerien a stage da bignat ar meneziou Du; pa en em gavent war o c'hern e kavent dirazo eur gwel meur dudius: er pellder, etrezeq ar c'huz-heol, menez Are hag, ouz o dispartia dioutan, eun draonienn, ar ster Aon o redet en he c'hreiz.

Treuzi a raent ar ster e Pont-Kobblank, hag e pignent da Bleyben; p'en em gavent eno ne gavent ket dirazo an iliz kaer a welomp breman, rak n'oa ket savet c'hoaz, na ken nebeud ar c'halvar a zo en he c'hichen, met kaout a raent eun iliz all hag e pedent enni ker c'houek hag o divije graet en hini vremen, ar pez ne vire ket outo da jom a-zav pelloc'hik da zaludi Itron Varia Lannelleg.

Goude beza graet eur bedenn en eur chapel all d'ar Vadalen, en tu dehou, e treuzent ar Pont-Bras da vont e Brasparz; en eur vont dre lenneier ha meneziou ar barrez-se e teskent an eil d'egile ar c'hrenn-lavar o doa desket gant ar re goz :

Kompeza Brasparz, diveina Berrien, diradana Plouye
A zo tri dra dreist galloud an Aotrou Doue.

En amzer-se, en iliz, ec'h enoret c'hoaz ar gwir batron, sant Isparz, en deus roet e ano d'ar barrez. (Bre-Isparz; bre = uhelenn, menez.)

Hor pardonerien a gendalc'he o hent dre **Gastell Du**, Bodehna, Roquinarc'h ha Roudoudere'h, a-dreuz Gwaremeier divent, el lec'h ma tev an heol, en hanv, ha ma suilh an avel er goanv; p'en em gavent war gern ar menez e choment eur pennad da ziskuiza ha da zellet ouz Bro-Leon a welent en he fez, dindan o zreid, ha diouz tour Kreisker e ouient betek pegeit o doa da vont evid en em gaout e Kastell-Paol.

Ne lakaent ket kement a amzer da ziskenn ar menez ha m'o deveze laket d'e bignat ha dizale ec'h en em gavent gant klanvdi Sant-Yann Vougo, e Comanna, el lec'h ma oa eur chapel, teir vilin hag eun dolmen eus ar re gaera. Ar bardonerien skuiz a c'helle chom eno da ziskuiza ha da breja; en dra ma chome darn er Vougo, darn all a ziskenne betek Comanna hag eno ar barrisioniz hag ar veleien a rea eus o gwella evid o digemeref.

Antronoz e rankent loc'h abred, rak a-raok ar par-daez e ranket en em gaout e Kastell-Paol hag eur pennadig brao a vale a zo etre Komanna ha Kastell-Paol. Eur vro c'houez, lann donv ha kerreg enni, a dreuzent a-raok paka maner Koad-ar-Roc'h ha ster ar Penze; goudeze ar vro a deus da veza sevennoc'h; kaout a

raent war an hent chapel Sant-Donval ha chapel Krist; eur manati savet gant abati sant Jacut-ar-Mor, en eskopti Sant-Malo a oa e chapel Krist; merenna a raent e Pleyber, el lec'h ma oa ivez eur c'hlanvdi evid ar bardonerien ha dioc'htu goude ar pred ec'h en em lakaent adarre en hent, en aoun d'en em gaout re zivezat e Kastell-Paol. Heulia a raent eun hent eun ha ledan hanvet atao **Hent Kastell**.

E Trebompe, e Sant-Sev, e kavent chapel Santez-Pompe, mamm sant Tugdual, hag e treuzent lann Penhoad, koajou tro-war-dro d'ez, bleizi enno ha setu perag ne gerzent enni nemed a vandennadou. Treman a raent dre Lokmikel hag ec'h en em gavent e Penze; er geriadenn-se, diazezet ker brao, etre an daou zour, an dour dous hag an dour sall, ar berc'hirined a veze roet d'ezo aluzen ha bevans ha goude eur pennadig diskuiz e-tizent Pont-Eon, chapel Sant-Yann, mouster Plouenan ha chapel Sant-Gregor. Pell a oa n'o doa ken da ober, evit kaout o hent, nemet sellet ouz beg tour Kreizker; noz e veze peurliesa p'en em gavent er ger santel, met daoust da-se ez aent d'an iliz-veur dre ma tigouezent da zaludi an Aotrou Sant-Paol; antronoz o deveze muioc'h a amzer da bedi dirag e relegou. Eus a Gastell ez aent da Landreger, dre Bont-Eon, Penze, ar Vadalen ha Montroulez; eno e choment da loja; antronoz, ebiou I. V. ar Feunteun, ar Vadalen, Garlan, Kermouster, Pont-Menou, Plestin ha Lanhuon ec'h en em gavent, gant an iliz-veur a vir skoaz-ouz-skoaz, relegou daou vreizad hag a zo daou zant bras : sant Tugdual ha sant Erwan.
G. P.

Hen d'ez. — Fall ez a ar bed evid ar beorien; o paouez goullenn aluzen emañ ouz ar bouc'hiz-se hag en deus lavaret d'in e oa ker paour ha mel!

Ar c'higer d'ar plac'h. — Sellit! setu aze eun tamm kig brao; evid 20 lur e roan anezan d'ec'h met lavaret a c'helloc'h d'ho mestrez ho peus e baet tregot lur.

DIVINADENNOU

DIVINADENNOU 1925

Digeri a reomp adarre etre hon all lennerien bras ha bihan, koz ha yaouank, eur gentstrivadeg divinadennou nevez a bado seiz miz hag e stagimp outi 30 priz kaer: 20 lurriad levriou nevez flamm d'ar c'henta; 5 skoejed d'an eil, peb a 10 lurriad d'an trede, pevare ha pempet ha peb a 20 realad d'ar 25 all.

Ar re a fell d'ezo gounid prizioù, arabad eo d'ezo chom miz ebet hep respont, ha red eo d'ezo staga, na petra 'ta, adalek ar miz kenta; anez e vezint re zivezat! Ne zellimp nemed ouz skridou ar re a stago gant al labour e miz Genver.

I. — DIVINADENNOU MIZ GENVER

I. — Kalon houarn ha kein koad
Hentehet gant dourn ha gant troad.

20 p. ar r. Digaset gant Y. Deniel, St Pabu.

II. — Treuzi ra 'r ster skanv war eun troad
en e benn n'eus met eul lagad.

20 p. ar r. Digaset gant P. Abiven, Plouneour.

III. — Peder dimezell wenn o vont dre ar memez hent
Ma en em douchfent, en em lazfent!

20 p. ar r. Digaset gant Franseza Gourmelen, Plougastel.

IV. — Yann a lavaras d'e vab: « Daou vloaz a zo e oan
eiz gwech kosoc'h egedout hag abenn bloaz
aman ne vezin ken nemet pemp gwech! » Pe
oad o deus an tad hag ar mah?

20 p. ar r. Digaset gant Tanguy Creignou, Cleder.

V. — Goulen a raer ouz eur mesaer pet danvad en
deus.

— « N'ouzoun ket, emezan; met mar o c'hontan
daou ha daou e chom unan; mar o c'hontan
tan tri ha tri e chom unan; mar o c'hontan
pevar ha pevar e chom unan; mar o c'hontan
pemp ha pemp e chom unan; mar o c'hontan
c'houec'h ha c'houec'h e chom unan; met mar
o c'hontan seiz ha seiz ne jom hini ebet ken! »
Pet danvad en doa?

20 p. ar r. Digaset gant mesaer Menez Are.

Digas ar respochou hag an divinadennou nevez a gavfet
abenn ar 25 eus ar miz da:

M. le Directeur du Feiz ha Breiz, à Plouguerneau (Finistère).

DIVINADEN ???

Perak an oll dud a zo bet o prena
E ti **ALLAIN** HORLOGERIE
POPULAIRE
60, rue Jean-Macé, BREST

(Gwechall ru ar Ramp etre ar ru Siam hag ar ru Vras)
hag plas an Ed, e Lannitis
a lavar eo guelloc'h marc'had en
tiez-man evit ar memez qualité?

— Ablamour e kement ti a gom-
merz ez euz frejou hanvet « frais
généraux » hag a deu da greski priz
ar marc'hadourez hag an ti-man
o veza ma ne deuz ket kals euz a
frejou-ze a ziminu anezo c'hoas a
beb-hent evit profit ho hostizien.

Eur c'hado brao a vez roet var
marc'had ar bizaouedou aour.

— Tud an ti a gomz brezounek —
R. C. Brest 4162

OBJETS D'ART

R. Julien

25, rue de la Mairie — BREST
(Anciennement 48, r. de Siam) Tél. 1-60

Toutes les dernières nouveautés pour :

SOUVENIRS
CADEAUX DE FÊTES
et de **MARIAGES**

Nombreuses occasions en :

ORFÈVREURIE ARGENT
(vendues au poids)

BIJOUX et DIAMANTS

Expertises gratuites et achat de :

BIJOUX -- ORFÈVREURIE
TABLEAUX -- OBJETS ANCIENS

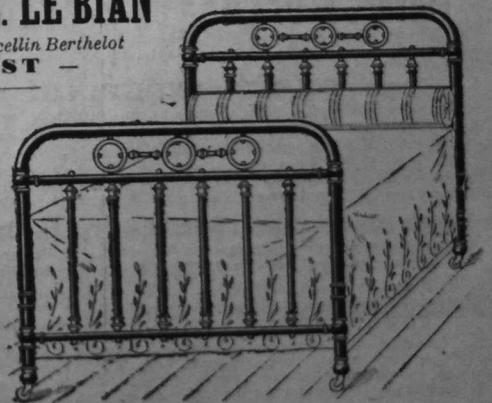
MAISON L. LE BIAN

39-41, place Marcellin Berthelot
— BREST —

La plus impor-
tante fabrique
de matelas, lits
et literie de la
région.

Production
journalière
45 matelas
35 lits.

MEUBLES
de
toutes sortes

GWELE DA ZAOU ZEN (gant matia, somier, 2 oriller) 360 lur.
1 penn-wele pluv

MACHINES = PETIT OUTILLAGE
= FOURNITURES GÉNÉRALES =
pour l'Industrie, l'Electricité, l'Automobile

ETIENNE CORRE

Bureaux et Magasins :

51 à 59, Rue de la Vierge — BREST

TÉLÉGRAMMES : ETIENNE CORRE - BREST — TÉLÉPHONE : 5.56 - 7.30

C. 4111

Fournisseur de l'Etat et de la Ville de Brest

DÉPOTS

L'Air Liquide (capital 15 millions)

Comptoir français de carbure
de calcium

Société RATEAU (capital 6 millions)

C^e Schneider-Moteurs

La « Canalisation électrique »

Accumulateurs Dinin

C^e d'applications mécaniques

Stock carburateurs de toutes
marques.

ON PARLE LE BRETON DANS LA MAISON

Toitures SPECK en « EVERITE »

composé de ciment et de fibres d'amiante, imperméable, isolant parfait
de la chaleur et du froid.

= DURÉE INDÉFINIE =

Plaques ondulées, toutes longueurs, jusqu'à 3^m05, les plus épaisses
et les plus fortes ondulations. Pose rapide et facile partout et par tous.
Ne pas confondre avec les produits d'imitation.

Plus de 1.000 clients, dont Ponts et chaussées, Marine nationale,
Poudrerie du Moulin-Blanc, usine des Produits chimiques, etc., servis
en deux ans à leur entière satisfaction.

En vente aux Etablissements SPECK, 46, rue Jean Jaurès, Brest

(Ancienne rue de Paris — en face de la rue Victor-Hugo)

Agent général de l'« EVERITE » pour la Bretagne

Les Etablissements SPECK informent en outre qu'ils sont à la dis-
position des clients pour la fourniture de

TOUS MATÉRIAUX de CONSTRUCTION

Bois du Nord, briques mâchefer, chaux, ciment, tôles ondulées gal-
vanisées, grandes largeurs, longueurs jusqu'à 3^m05. Carton bitumé garanti
10 ans. — Peintures toutes nuances, livrées en boîtes de 1 et 5 kilos, etc.
Toute charpente menuiserie, portes, fenêtres, etc., à la demande, sur me-
sures.

CONSTRUCTIONS de MAISONS ECONOMIQUES
en maçonnerie et briques mâchefer aux plus bas prix.

TÉLÉPHONE : 3-07

SPECIALITÉ D'OUVRAGES BRETONS

POUR TOUS VOS
= IMPRIMÉS =
ADRESSEZ-VOUS

A L'

IMPRIMERIE de la PRESSE LIBÉRALE

IMPRESSIONS en TOUS GENRES
pour INDUSTRIES et ADMINISTRATIONS

Programmes, Prospectus, Circulaires

Cartes de commerce, de visite, Factures
Memorandums, Carnets à souches

Lettres de Naissance, Mariage, Décès

AFFICHES TOUS FORMATS en
NOIR et en COULEURS

4, rue du Château
BREST

R. C. BREST : 785

SI VOUS DÉSIREZ :

- 1° Avoir une consultation sur n'importe quelle affaire, —
 2° Vous défendre en justice, — 3° Recouvrer vos créances, —
 4° Acheter ou vendre des immeubles ou des fonds de commerce, — 5° Contracter une assurance maritime ou terrestre,

Adressez-vous en toute confiance à :

L'OFFICE GÉNÉRAL de BRETAGNE
BREST, 59, rue de Siam (En face la Préfecture Maritime)
 Contentieux — Avocat-Conseil — Téléph. : 0-91

YEG'HED AR VUGALE

Ar "SIROP FERET" a-enep an Doken

Graet gant louzaouennou hag a gaver er mor, ar sirop-man a ro nerz hag a yac'ha ar gwad. Ouspenn m'en deus eur vlaz eus ar re wella, louzou all ebet ne ro kement a nerz d'ar vugale hag hen.

« Ramplasi a c'hell ervat an emulsionou, an eol-moru, ar sirop Portal, ar sirop Raifort iodé, hag all... » Ar vertuz en deus da yac'haat ar gwad, oupenn ar vertuz da zigas an nerz d'an izili, a zo penn-abeg ma n'her roer morse en aner d'ar vugale taget gant an doken, an trousklennou leaz, ar werbl, an doureier fall, droug-ar-roue, hag ar zempladurez a deu warlerc'h ar ruzel hag an dreo, etc...

En vente dans toutes les pharmacies.

Dépôt principal: GRANDE PHARMACIE DU PROGRÈS, 2, rue de Paris, (au-dessus de l'Octroi), BREST. R. C. 232

Breiz Atao

(LA NATION BRETONNE)

Revue mensuelle bilingue
du nationalisme breton

Organe de l'Union de la jeunesse bretonne.

Demandez un numéro spécimen qui vous sera envoyé gratuitement

ABONNEMENTS :

Bretagne et France..... 5 fr.
Autres pays..... 6 fr.

Bureaux : 11, Rue St-Malo
RENNES

Chèques postaux: C-C. 25-29, Rennes

QUINCAILLERIE A. GUIAVARCH

Tud an ti
a gomz
brezoneg

43, rue Louis-Pasteur

BREST

Grand Choix
de Fourneaux
et
d'Articles de ménage
BUANDERIES
ET MARMITES ANGLAISES
Outils agricoles
et d'amateurs
Outillage de Forge
et pour
toute profession

MAGASINS DE DÉTAIL

et BUREAUX :

43, rue Louis-Pasteur
5, rue Suffren

MAGASINS ANNEXES :

46, rue Louis-Pasteur

2, 3, 4, 5, rue Suffren

Dépôt des Zincs de la VIEILLE MONTAGNE

ÉCLAIRAGE

Lanternes de Voitures

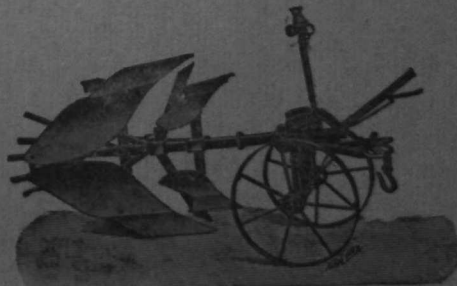
CHEMIN LINOLÉUM

MALLES - VALISES - CARPETTES

Construction en séries de la Merveilleuse petite BRABANT si connue

" L'EMIETTEUSE "

Véritablement la Reine des Charrues

E. BELBÉOC'S
Ingénieur
Fondeur-constructeur
à
LANDERNEAU

Qualité unique BB, extra-résistante : 115, 132 et 145 kilogr.

EST I

Feiz ha Breiz a zo dek gwenneg ar pezh
BREST^e IMPRIMERIE DE LA PRESSE LIBÉRALE, 4, RUE DU CHATEAU

LE GÉRANT : FR. GEORGELIN